

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne ... 2016

**o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb.,
o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně
hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti
hospodářské soutěže)**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

NÁHRADA ŠKODY V OBLASTI HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

HLAVA PRVNÍ

OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon zpracovává příslušný předpis Evropské unie¹⁾ a upravuje některé otázky spojené s povinností nahradit škodu způsobenou porušením pravidel o hospodářské soutěži stanovených zákonem upravujícím ochranu hospodářské soutěže, právními předpisy jiného členského státu Evropské unie upravujícími ochranu hospodářské soutěže nebo předpisy Evropské unie, a to dohodou soutěžitelů nebo zneužitím dominantního postavení soutěžitelů (dále jen „omezování hospodářské soutěže“) a uplatňováním práva na náhradu škody z omezování hospodářské soutěže v těchto případech.

§ 2

Vymezení některých pojmů

(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

- a) přímým odběratelem osoba, která pořídila přímo od osoby omezující hospodářskou soutěž zboží nebo služby, kterých se týkalo omezování,
- b) nepřímým odběratelem osoba, která pořídila nikoli přímo od osoby omezující hospodářskou soutěž, ale od jejího přímého odběratele nebo následného odběratele zboží nebo služby, kterých se týkalo omezování, nebo zboží a služby od nich odvozené nebo je obsahující,
- c) navýšením ceny rozdíl ceny mezi cenou skutečně zaplacenou a cenou, která by jinak byla obvyklá v případě, že by nedošlo k omezování hospodářské soutěže,
- d) orgánem ochrany hospodářské soutěže
1. Evropská komise,
 2. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nebo jiný orgán určený podle přímo použitelného předpisu Evropské unie k uplatňování článků 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie²⁾ a
 3. orgán určený jiným členským státem podle přímo použitelného předpisu Evropské unie uvedeného v bodě 2,
- e) kartelem horizontální dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma nebo více soutěžiteli, jejímž cílem je koordinovat jejich soutěžní chování na trhu nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže, a to prostřednictvím praktik, jako je zejména stanovování nebo koordinace kupních nebo prodejních cen nebo jiných obchodních podmínek, včetně práv duševního vlastnictví, přidělování produkčních nebo prodejních kvót, sdílení trhů a odběratelů, včetně rozdělování trhů, omezování dovozů a vývozů nebo jednání narušující hospodářskou soutěž namířené vůči dalším soutěžitelům,
- f) programem shovívavosti program týkající se uplatňování článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie podle zákona upravujícího ochranu hospodářské soutěže³⁾, podle příslušného ustanovení vnitrostátního práva členských států nebo podle předpisů Evropské unie, na jehož základě účastník tajného kartelu spolupracuje nezávisle na ostatních účastnících tohoto kartelu při šetření orgánu ochrany hospodářské soutěže tím, že dobrovolně poskytne informace o kartelu a o své úloze v něm, za což je u tohoto účastníka na základě rozhodnutí orgánu hospodářské soutěže upuštěno od uložení pokuty, která by mu jinak byla za jeho účast na kartelu uložena, nebo je mu pokuta snížena,

²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy.

³⁾ § 22ba zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

g) spolupracujícím škůdcem osoba, u které bylo na základě programu shovívavosti orgánem ochrany hospodářské soutěže rozhodnuto o upuštění od uložení pokuty,

h) smírným vyrovnaním konečné uspořádání práv a povinností, které je výsledkem jakéhokoliv postupu umožňujícího dosáhnout smírného vyřešení sporu týkajícího se nároku na náhradu škody, zejména uzavření mimosoudní dohody, dohody o narovnání podle občanského zákoníku nebo uzavření a schválení soudního smíru podle občanského soudního řádu.

(2) Důvěrnou informací chráněnou povinností mlčenlivosti jsou

a) prohlášení dobrovolně předložené soutěžitelem nebo fyzickou osobou orgánu ochrany hospodářské soutěže nebo záznam takového prohlášení, popisující poznatky soutěžitele nebo fyzické osoby ohledně kartelu a jejich úlohy v něm, vyhotovené výslovně za účelem upuštění od uložení pokuty nebo snížení pokuty v rámci programu shovívavosti; toto prohlášení nezahrnuje informace existující bez ohledu na řízení orgánu ochrany hospodářské soutěže, ať již je taková informace součástí spisu, nebo nikoliv,

b) prohlášení dobrovolně předložené soutěžitelem orgánu ochrany hospodářské soutěže, v němž soutěžitel přiznává nebo potvrzuje svou účast na omezování hospodářské soutěže a svou odpovědnost za omezování hospodářské soutěže nebo uvádí, že svou účast a odpovědnost nezpochybňuje, vyhotovené výslovně za tím účelem, aby mohl orgán ochrany hospodářské soutěže provést příslušná řízení,

c) podklady a informace, které byly předloženy výslovně pro účely správního řízení nebo výkonu dozoru orgánem ochrany hospodářské soutěže, podklady a informace za takovým účelem vypracované tímto orgánem a prohlášení podle písmene b), která byla vzata zpět.

CELEX 32014L0104

HLAVA DRUHÁ

ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O NÁHRADĚ ŠKODY A PROMLČENÍ

§ 3

Domněnka vzniku škody v důsledku kartelu

Má se za to, že omezováním hospodářské soutěže ve formě kartelu vzniká škoda.

CELEX 32014L0104

§ 4

Rozsah a způsob náhrady škody

(1) Škoda se nahrazuje v plné výši; ustanovení § 2953 občanského zákoníku se nepoužije. Škoda je nahrazena v plné výši, jestliže je poškozenému nahrazeno také znehodnocení peněz, ke kterému došlo s ohledem na plynutí času od vzniku škody. Náhrada škody nesmí vést k nadměrnému odškodnění.

(2) Je-li to potřeba k náhradě škody v plné výši, může poškozený požadovat po škůdci také zaplacení úroku, aby výše náhrady zohledňovala znehodnocení peněz, ke kterému došlo od vzniku škody do splatnosti její náhrady.

(3) Pokud by zaplacení úroku z prodlení nevedlo k náhradě škody v plné výši pro dobu po splatnosti její náhrady, může poškozený po škůdci vedle úroku z prodlení požadovat v odpovídající výši také úrok zohledňující znehodnocení peněz. Poškozený však nemůže požadovat zaplacení úroku zohledňujícího znehodnocení peněz za dobu, po kterou poškozený nemůže po škůdci požadovat úrok z prodlení.

(4) Nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud.

CELEX 32014L0104

Škoda způsobená několika škůdci a jejich vzájemné vypořádání

§ 5

(1) Dojde-li k omezení hospodářské soutěže společným jednáním více škůdců, nahradí tito škodu společně a nerozdílně; soud nemůže rozhodnout, že škůdce nahradí škodu podle své účasti na škodlivém následku.

(2) Kdo je povinen k náhradě škody společně a nerozdílně s jinými, vypořádá se s nimi podle účasti na způsobení vzniklé škody.

CELEX 32014L0104

§ 6

(1) V případě škody způsobené několika škůdci nahradí spolupracující škůdce škodu pouze svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům; jiným poškozeným nahradí škodu jen tehdy, jsou-li pohledávky na náhradu škody od dalších škůdců, kteří se podíleli na způsobení škody, nedobytné.

(2) Spolupracující škůdce není povinen k náhradě škody jiným poškozeným než svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, jsou-li pohledávky na náhradu škody jiných poškozených vůči dalším škůdcům promlčeny.

(3) Při vypořádání mezi škůdci není spolupracující škůdce povinen vyrovnat více, než činí výše škody, kterou způsobil svým přímým nebo nepřímým odběratelům a dodavatelům; to neplatí, jde-li o škodu způsobenou jiným poškozeným než přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům.

CELEX 32014L0104

§ 7

(1) V případě škody způsobené několika škůdci nahradí škůdce, který je malým a středním podnikatelem⁴⁾, škodu způsobenou omezováním hospodářské soutěže pouze svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, pokud

a) jeho tržní podíl na relevantním trhu po celou dobu omezování hospodářské soutěže je nižší než 5 % a

b) při povinnosti nahradit škodu společně a nerozdílně by si přivodil nezvratné ohrožení hospodářské životaschopnosti a způsobení ztráty celé hodnoty aktiv.

(2) Škůdce, který je malým a středním podnikatelem, splňující podmínky podle odstavce 1 nahradí škodu také jiným poškozeným než svým přímým nebo nepřímým odběratelům a dodavatelům, pokud

a) řídil omezování hospodářské soutěže nebo k účasti na takovém jednání přinutil jiné,

b) již dříve prokazatelně omezoval hospodářskou soutěž, nebo

c) jsou pohledávky na náhradu škody nedobytné od dalších škůdců, kteří se podíleli na způsobení škody.

(3) Škůdce, který je malým a středním podnikatelem, splňující podmínky podle odstavce 1 není povinen k náhradě škody jiným poškozeným než svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, jsou-li pohledávky na náhradu škody jiných poškozených vůči dalším škůdcům promlčeny.

CELEX 32014L0104

⁴⁾ Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 8

(1) V případě škody způsobené několika škůdci se její náhrada sníží o podíl škůdce zúčastněného na smírném vyrovnání odpovídající jeho účasti na způsobení vzniklé škody. Zbývající část náhrady škody škůdce zúčastněný na smírném vyrovnání nahradí jen tehdy, jsou-li pohledávky na náhradu škody od dalších škůdců nedobytné; to lze ve smírném vyrovnání výslovně vyloučit.

(2) Škůdce zúčastněný na smírném vyrovnání není povinen nahradit zbývající část náhrady škody podle odstavce 1, jsou-li pohledávky na náhradu škody vůči dalším škůdcům promlčeny.

(3) Škůdce zúčastněný na smírném vyrovnání není povinen se s ostatními škůdci vypořádat; to neplatí, jde-li o škodu způsobenou poškozenému, který není účasten na smírném vyrovnání.

(4) Škůdce, který poškozenému nahradil škodu na základě smírného vyrovnání, může v případě povinnosti k náhradě škody jinému poškozenému požadovat, aby byl snížen jeho podíl při vzájemném vypořádání mezi škůdci. O snížení rozhodne soud s ohledem na výši náhrady škody poskytnuté na základě smírného vyrovnání.

CELEX 32014L0104

§ 9

Zvláštní ustanovení o promlčení

(1) Promlčecí lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody podle tohoto zákona trvá 5 let; ustanovení § 629 a 636 občanského zákoníku se nepoužijí.

(2) Promlčecí lhůta počne běžet ode dne, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o škodě, o osobě povinné k její náhradě a o omezování hospodářské soutěže, nebo se o těchto skutečnostech dozvědět měla a mohla, nejdříve však ode dne, kdy došlo k ukončení omezování hospodářské soutěže.

(3) Promlčecí lhůta neběží po dobu šetření nebo řízení orgánu ochrany hospodářské soutěže, které se týká stejného omezování hospodářské soutěže, a po dobu 1 roku ode dne, kdy

a) nabylo právní moci konečné rozhodnutí vydané orgánem ochrany hospodářské soutěže nebo soudem o tom, že došlo k takovému omezování hospodářské soutěže, nebo

b) bylo šetření nebo řízení orgánu ochrany hospodářské soutěže nebo řízení před soudem skončeno jinak.

(4) Promlčecí lhůta neběží po dobu řízení o zpřístupnění důkazního prostředku podle tohoto zákona nebo podle právních předpisů jiného členského státu Evropské unie.

(5) Promlčecí lhůta neskončí dříve než za 1 rok ode dne, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o tom, že pohledávka na náhradu škody je nedobytná od těch, kteří

- a) nejsou spolupracujícím škůdcem,
- b) nejsou malým a středním podnikatelem, nebo
- c) nebyli zúčastnění na smírném vyrovnaní.

CELEX 32014L0104

HLAVA TŘETÍ ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O ŘÍZENÍ

Díl 1

Řízení o zpřístupnění důkazního prostředku

§ 10

(1) Před zahájením řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže předseda senátu na návrh navrhovatele, který s určitostí odpovídající dostupným skutečnostem osvědčí věrohodnost svého práva na náhradu škody způsobené omezováním hospodářské soutěže, uloží, je-li to nezbytné a přiměřené k uplatnění práva navrhovatele na náhradu škody, usnesením povinnost tomu, kdo

- a) má pod svou kontrolou písemnosti nebo jiné prostředky, kterými lze zjistit stav věci, vymezené jednotlivě nebo souborně jejich společnými vlastnostmi požadované v návrhu (dále jen „dokumenty“), aby je zpřístupnil navrhovateli, nebo
- b) měl pod svou kontrolou dokumenty, aby navrhovateli sdělil, kde se podle jeho poznatků dokumenty nacházejí.

(2) Má se za to, že osoba měla dokumenty pod svou kontrolou také tehdy, pokud měla právo pořídit si výpis, opis nebo kopii dokumentů nebo měla právo se s obsahem dokumentů seznámit jinak.

(3) Návrh na zpřístupnění dokumentů nebo sdělení, kde se nacházejí, podle odstavce 1 (dále jen „návrh na zpřístupnění dokumentů“) musí kromě náležitostí podle § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 občanského soudního řádu obsahovat co nejpřesnější označení dokumentů, jak to odpovídá dostupným skutečnostem.

(4) Soud o návrhu na zpřístupnění dokumentů vyrozumí orgán ochrany hospodářské soutěže, který by byl příslušný k šetření omezování hospodářské soutěže, a poskytne mu lhůtu k podání vyjádření k návrhu.

CELEX 32014L0104

§ 11

(1) K řízení o návrhu na zpřístupnění dokumentů je příslušný soud, který by byl příslušný k řízení o věci samé.

(2) Účastníky řízení o návrhu na zpřístupnění dokumentů jsou navrhovatel, ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o řízení o věci samé, a ten, komu má být podle návrhu uložena povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí.

(3) Při rozhodování o návrhu na zpřístupnění dokumentů nařídí předseda senátu jednání, jestliže ve věci nelze rozhodnout na základě písemných podání a účastníky předložených písemných důkazů.

(4) Rozhodnutí o návrhu na zpřístupnění dokumentů je vykonatelné, jakmile uplyne lhůta k plnění; lhůta počíná běžet od právní moci rozhodnutí.

§ 12

(1) K zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by mohla vzniknout zpřístupněním dokumentů, je navrhovatel povinen složit nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh, jistotu ve výši 100 000 Kč.

(2) Dospěje-li předseda senátu k závěru, že složená jistota zjevně nepostačuje k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by zpřístupněním dokumentů mohla vzniknout, bezodkladně vyzve navrhovatele, aby do 8 dnů složil doplatek jistoty ve výši, kterou stanoví s přihlédnutím k okolnostem případu, nedojde-li tím k nepřiměřenému ztížení přístupu k dokumentům. Podalo-li návrh na zpřístupnění dokumentů více navrhovatelů, jsou povinni jistotu a doplatek jistoty složit společně a nerozdílně.

(3) Nebudou-li jistota a doplatek jistoty složeny, předseda senátu návrh na zpřístupnění dokumentů odmítne.

(4) Byl-li návrh na zpřístupnění dokumentů pravomocně odmítnut, zamítnut nebo bylo-li řízení o něm pravomocně zastaveno, soud složenou jistotu vrátí. V případě, že soud nařídil zpřístupnění dokumentů, bude jistota vrácena, jestliže marně uplynula lhůta k žalobě na náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zpřístupněním dokumentů nebo jestliže nabylo právní moci rozhodnutí soudu o žalobě a z tohoto rozhodnutí vyplývá, že jistota nebude

použita k uspokojení práva na náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zpřístupněním dokumentů.

§ 13

(1) Povinnosti k náhradě škody nebo újmy vzniklé zpřístupněním dokumentů se nelze zprostit, ledaže by ke škodě nebo jiné újmě došlo i jinak.

(2) Žalobu na náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zpřístupněním dokumentů je třeba podat do 6 měsíců ode dne splnění povinnosti zpřístupnit dokumenty; zmeškání lhůty nelze prominout. Příslušným k řízení o žalobě je soud, který rozhodoval o zpřístupnění dokumentů.

(3) Pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy se uspokojí z navrhovatelem složené jistoty; nepostačuje-li jistota k uspokojení všech poškozených, rozdělí soud jistotu mezi ně poměrně. Povinnost navrhovatele nahradit škodu nebo jinou újmu, která nebyla zajištěna složenou jistotou, tím není dotčena.

§ 14

(1) Nejsou-li dány důvody pro odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na zpřístupnění dokumentů, předseda senátu uloží usnesením tomu, kdo dokumenty má pod svou kontrolou, povinnost zpřístupnit je v přiměřeném rozsahu, nebo uloží usnesením tomu, kdo pod svou kontrolou dokumenty měl, povinnost sdělit, kde se podle jeho poznatků nacházejí; ke splnění povinností určí předseda senátu lhůtu.

(2) Při určení rozsahu a způsobu zpřístupnění dokumentů přihlédne předseda senátu zejména k

- a) tomu, zda dokumenty, které se mají zpřístupnit, mohou být potřebné ke zjištění rozhodujících skutečností a důkazů v řízení o věci samé,
- b) rozsahu a nákladům zpřístupnění pro povinného nebo třetí osoby včetně předcházení neurčitému vyhledávání dokumentů, které nejsou potřebné pro uplatnění práv navrhovatele, a
- c) tomu, zda dokumenty obsahují obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství.

(3) Předseda senátu vyzve toho, jemuž má být podle návrhu na zpřístupnění dokumentů uložena povinnost, aby se k němu vyjádřil.

(4) Určení rozsahu zpřístupnění dokumentů se provede tak, aby byla šetřena povinnost mlčenlivosti advokáta a jiná obdobná povinnost mlčenlivosti stanovená zákonem, právními předpisy jiného členského státu Evropské unie nebo právem Evropské unie.

CELEX 32014L0104

§ 15

(1) Nelze zpřístupnit důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b). Navrhovatel může kdykoli za řízení v odůvodněných případech požadovat, aby byly soudu dokumenty předloženy za účelem ověření, že obsahují tyto informace. Nepodá-li navrhovatel žádost a má-li předseda senátu za to, že dokumenty mohou obsahovat důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b), vyzve předseda senátu navrhovatele k podání žádosti v určené lhůtě.

(2) Neprovede-li předseda senátu k žádosti navrhovatele ověření podle odstavce 1, vypořádá se s důvody svého postupu v odůvodnění rozhodnutí o návrhu na zpřístupnění dokumentů.

(3) Provede-li předseda senátu k žádosti navrhovatele ověření podle odstavce 1, vyhotoví o průběhu ověření protokol obsahující rovněž závěr ověření. Při nahlížení do spisu nelze nahlížet do protokolu o ověření. Ověření se provede mimo jednání bez přítomnosti účastníků. O součinnost při ověřování může soud požádat pouze příslušný orgán ochrany hospodářské soutěže. Dokumenty se po ověření vrátí tomu, kdo je předložil.

(4) Uložit povinnost zpřístupnit důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. c) lze nejdříve po právní moci rozhodnutí orgánu ochrany hospodářské soutěže o ukončení správního řízení.

(5) Orgánu ochrany hospodářské soutěže lze uložit povinnost zpřístupnit dokumenty, které jsou obsaženy v jeho spisu, jen pokud je nelze opatřit jinak.

CELEX 32014L0104

§ 16

(1) Je-li navrhováno zpřístupnění dokumentů, které jsou také obsaženy ve spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže, předseda senátu dále zohlední, zda by zpřístupnění nebylo v rozporu s požadavkem na účinné veřejnoprávní prosazování právních předpisů o hospodářské soutěži, pokud

a) jde o dokumenty obsahující důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. c),

b) o to žádá orgán ochrany hospodářské soutěže ve svém vyjádření k přiměřenosti návrhu na zpřístupnění dokumentů, nebo

c) by měl orgánu ochrany hospodářské soutěže uložit povinnost zpřístupnit dokumenty obsažené v jeho spisu.

(2) Je-li navrhováno zpřístupnění dokumentů, které jsou také obsaženy ve spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže, předseda senátu dále zohlední, zda je návrh na zpřístupnění dokumentů určitý s ohledem na povahu, předmět a obsah požadovaných dokumentů a není jen neurčitou žádostí týkající se těchto dokumentů.

(3) Dokumenty obsahující důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. c) lze za podmínek podle odstavců 1 a 2 zpřístupnit až po ukončení šetření nebo právní moci rozhodnutí orgánu ochrany hospodářské soutěže o ukončení správního řízení.

(4) Dokumenty obsažené ve spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže lze za podmínek podle odstavců 1 a 2 zpřístupnit, pokud je lze opatřit jinak pouze za vynaložení úsilí, které nelze spravedlivě požadovat.

(5) Předseda senátu vyzve původce dokumentu, který má být podle návrhu na zpřístupnění dokumentů zpřístupněn, aby se k němu vyjádřil.

CELEX 32014L0104

§ 17

(1) V případě, že to odůvodňují důležité zájmy povinného nebo třetích osob na ochraně obchodního, bankovního nebo obdobného zákonem chráněného tajemství a navrhne-li to povinný nebo i bez návrhu, může předseda senátu v rozhodnutí o návrhu na zpřístupnění dokumentů

- a) určit omezený okruh osob, kterým budou dokumenty zpřístupněny,
- b) určit jednu nebo více nestranných osob s potřebnými předpoklady pro to, aby z obsahu dokumentů vypracovaly dostatečně podrobný výpis v podobě šetřící právo na zpřístupnění dokumentů, který tajemství neobsahuje, a schválit zpřístupnění dokumentů prostřednictvím zpřístupnění výpisu z nich, nebo
- c) nařídit jiná vhodná opatření k ochraně těchto zájmů povinného nebo třetích osob.

(2) Určit osobu podle odstavce 1 písm. a) a b) nelze bez jejího souhlasu.

(3) V rozhodnutí uloží předseda senátu povinnost chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství osobám, které se s tajemstvím seznámí. V rozhodnutí předseda senátu uloží navrhovateli, aby

- a) zaplatil odměnu osobám podle odstavce 1 písm. b) určeným v rozhodnutí; výši odměny nebo způsob jejího výpočtu, její splatnost, popřípadě další podmínky odměňování, určuje předseda senátu v rozhodnutí, a

b) nahradil účelně vynaložené náklady opatření podle odstavce 1 písm. c) nařízených v rozhodnutí; výši nákladů a podmínky jejich nahrazení určí předseda senátu v rozhodnutí.

(4) Navrhovatel a osoby podle odstavce 1 jsou povinni o dokumentech zachovávat mlčenlivost.

(5) Zpřístupněné dokumenty včetně výpisů z nich může navrhovatel použít pouze pro potřeby řízení o věci samé nebo pro potřeby dalšího návrhu na zpřístupnění dokumentů.

§ 18

(1) Za podmínek stanovených v tomto dílu předseda senátu uloží povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí, také po zahájení řízení o věci samé.

(2) Za podmínek stanovených v tomto dílu předseda senátu uloží povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí

a) v řízení o návrhu na zpřístupnění dokumentů zahájeném před zahájením řízení o věci samé také na návrh toho, kdy by byl v řízení o věci samé žalovaným, a

b) po zahájení řízení ve věci samé také na návrh žalovaného, osvědčí-li tato osoba s určitostí odpovídající dostupným skutečnostem, že je to třeba k jejímu úspěchu v řízení o věci samé.

CELEX 32014L0104

§ 19

(1) Je-li uložena pravomocně povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí, postupuje předseda senátu i bez dalších návrhů v řízení tak, aby byla povinnost zpřístupnit dokumenty, sdělit kde se nacházejí a povinnost chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství splněna, nebo aby bylo postiženo její nesplnění.

(2) Po pravomocném uložení povinnosti zpřístupnit dokumenty jsou účastníky řízení o návrhu na zpřístupnění dokumentů navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být jednáno.

Pokuty

§ 20

(1) Tomu, kdo se bez vážného důvodu dopustil protiprávního činu tím, že

a) porušil pravomocným soudním rozhodnutím uloženou povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí, nebo

b) splnění povinností podle písmene a) znemožnil nebo podstatně ztížil,

může předseda senátu, usnesením uložit pokutu do výše 10 000 000 Kč nebo do výše 1 % jeho čistého obratu dosaženého za poslední ukončené účetní období.

(2) Je-li ten, kdo se protiprávního činu dopustil, součástí soutěžitele⁵⁾, vyměřuje se procentuálně stanovená pokuta z čistého obratu dosaženého za poslední ukončené účetní období soutěžitelem.

(3) Předseda senátu přihlédne při rozhodování, zda uložit pokutu, a při stanovení její výše zejména k výši škody, která měla omezováním hospodářské soutěže vzniknout, ke snaze předejít následkům protiprávního činu, k dodatečnému splnění povinnosti zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí, jakož i k dodatečnému odstranění následků protiprávního činu.

CELEX 32014L0104

§ 21

(1) Tomu, kdo se dopustil protiprávního činu tím, že porušil soudem pravomocně uloženou povinnost chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství, může předseda senátu usnesením uložit pokutu do výše 1 000 000 Kč.

(2) Předseda senátu přihlédne při rozhodování, zda uložit pokutu, a při stanovení její výše zejména k výši škody vzniklé nebo hrozící v souvislosti s protiprávním činu, ke snaze předejít následkům protiprávního činu, jakož i k jejich dodatečnému odstranění.

(3) Ten, kdo se protiprávního činu dopustil, nahradí škodu tím způsobenou. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat.

CELEX 32014L0104

§ 22

(1) Pokutu lze uložit do 3 let od okamžiku, kdy předseda senátu započal činit úkony směřující k rozhodnutí o pokutě, nejpozději však do 5 let od okamžiku, kdy došlo k protiprávnímu činu.

(2) Pokuta je příjmem státního rozpočtu.

⁵⁾ § 2 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb.

(3) Je-li ten, kdo se dopustil protiprávního činu a komu má být uložena pokuta, součástí soutěžitele, uloží se zaplacení pokuty společně a nerozdílně každému, kdo je součástí soutěžitele, ledaže to nelze spravedlivě žádat.

§ 23

(1) Pokud předseda senátu pokutu neuloží, usnesením řízení zastaví; usnesení předseda senátu odůvodní.

(2) Není-li povinnost splněna ani poté, kdy byla uložena pokuta, předseda senátu v řízení uloží za podmínek podle § 20 až 22 další pokutu nebo řízení usnesením zastaví.

(3) Dozví-li se předseda senátu po zastavení řízení dodatečně o skutečnostech, které by mohly odůvodňovat uložení pokuty, vydá usnesení o pokračování v řízení a i bez dalších návrhů pokračuje v řízení; proti usnesení není odvolání přípustné.

§ 24

Usnesení, kterým je uložena pokuta nebo kterým je řízení zastaveno, je vykonatelné, jakmile uplyne lhůta k plnění; lhůta počíná běžet od právní moci usnesení. Lhůtu pro zaplacení pokuty určuje v rozhodnutí předseda senátu.

Díl 2

Náhrada škody a nároky škůdců zavázaných společně a nerozdílně

Oddíl 1

Řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže

§ 25

Příslušnost

K řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže jsou v prvním stupni příslušné krajské soudy.

§ 26

Přerušení řízení

(1) Sdělí-li účastníci soudu, že vedou ve věci náhrady škody jednání, které má vést ke smírnému vyrovnaní, přeruší soud řízení o věci samé, nejdéle však na dobu 2 let.

(2) Po uplynutí doby určené soudem nebo sdělil-li soudu některý z účastníků, že se jednání, která mají vést ke smírnému vyrovnaní, již nevedou, pokračuje soud v řízení i bez návrhu.

CELEX 32014L0104

§ 27

(1) Soud je v řízení o náhradě škody vázán rozhodnutím jiného soudu, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Evropské komise, o tom, že došlo k omezování hospodářské soutěže a kdo se jej dopustil.

(2) Pokud bylo vydáno rozhodnutí o tom, že došlo k omezování hospodářské soutěže a kdo se jej dopustil, orgánem ochrany hospodářské soutěže v jiném členském státě, má se v řízení o náhradě škody za to, že došlo k omezování hospodářské soutěže a že se jej tato osoba dopustila, není-li prokázán opak.

CELEX 32014L0104

§ 28

(1) Jestliže účastník řízení bez vážného důvodu porušil pravomocným soudním rozhodnutím uloženou povinnost zpřístupnit dokumenty, sdělit, kde se nacházejí, nebo splnění těchto povinností znemožnil, má se skutečnost, která se jimi měla prokázat, za prokázanou.

(2) Jestliže byla porušena pravomocně uložená povinnost chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství, může soud rozhodnout, že není přípustné provedení důkazu dokumenty, kterých se porušení týká.

CELEX 32014L0104

§ 29

Přenesení navýšení ceny

Žalovaný, který měl způsobit škodu omezováním hospodářské soutěže, může v řízení o náhradě škody namítat, že žalobce navýšení ceny přenesl zcela nebo částečně na odběratele nebo dodavatele.

CELEX 32014L0104

§ 30

Nepřímý odběratel a přenesení navýšení ceny

(1) Má se za to, že na žalobce bylo přeneseno zcela nebo částečně navýšení ceny, osvědčilo, že

a) došlo k omezování hospodářské soutěže žalovaným,

b) omezování hospodářské soutěže žalovaným vedlo k navýšení ceny pro přímého odběratele žalovaného, a

c) sám od tohoto přímého odběratele nebo následného odběratele pořídil zboží nebo služby dotčené omezováním hospodářské soutěže, nebo zboží nebo služby od nich odvozené nebo je obsahující.

(2) Odstavec 1 se nepoužije, jestliže žalovaný osvědčí, že k přenesení navýšení ceny zcela nebo částečně nedošlo.

CELEX 32014L0104

§ 31

(1) Není přípustné provedení důkazu dokumenty, které obsahují důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) a které byly získány výhradně v rámci výkonu práva nahlížet do spisu.

(2) Není přípustné provedení důkazu dokumenty, které obsahují důvěrné informace podle § 2 odst. 2 písm. c) a které byly získány výhradně v rámci výkonu práva nahlížet do spisu, a to do ukončení šetření nebo právní moci rozhodnutí orgánu ochrany hospodářské soutěže o ukončení správního řízení.

(3) Není přípustné provedení důkazu ani jinými dokumenty, které byly získány výhradně v rámci výkonu práva nahlížet do spisu, neuvedenými v odstavci 1 a 2, ledaže se jich dovolává ten, kdo je takto získal, nebo jeho právní nástupce.

(4) Soud řízení na návrh přeruší do doby, než bude provedení důkazu podle odstavce 2 přípustné, jestliže se to nepříčí účelu řízení.

CELEX 32014L0104

§ 32

Náhrada nákladů řízení

Účastníkovi řízení, který bez vážného důvodu porušil pravomocným soudním rozhodnutím uloženou povinnost zpřístupnit dokumenty, sdělit, kde se nacházejí, nebo splnění těchto povinností znemožnil nebo podstatně ztížil nebo porušil pravomocně uloženou povinnost

chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství, může soud uložit povinnost nahradit náklady řízení.

CELEX 32014L0104

Oddíl 2

Řízení o nárocích škůdců zavázaných k náhradě škody společně a nerozdílně

§ 33

K řízení o nárocích škůdců na vypořádání podle tohoto zákona, kteří jsou zavázáni k náhradě škody společně a nerozdílně, je příslušný soud, který je příslušný k řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže; soud je v řízení vázán rozhodnutím jiných orgánů v rozsahu podle občanského soudního řádu.

HLAVA ČTVRTÁ

SPOLEČNÁ A PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Vztah k předpisům o občanském soudním řízení

§ 34

(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se v řízení o návrhu na zpřístupnění dokumentů přiměřeně podle občanského soudního řádu a není-li to při rozhodování o uložení pokuty možné, podle zákona o zvláštních řízeních soudních.

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se v řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže a v řízení o nárocích škůdců na vypořádání, kteří jsou zavázáni k náhradě škody společně a nerozdílně, podle občanského soudního řádu.

§ 35

Povinnost zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se nacházejí, a povinnost chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství nemohou být předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Je-li oprávněným podán návrh na výkon rozhodnutí, soud příslušný k nařízení výkonu rozhodnutí jej odmítne; o podaném exekučním návrhu rozhodne soudní exekutor obdobně.

§ 36

Přechodné ustanovení

Řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže, jakož i řízení o nárocích škůdců, kteří jsou zavázáni k náhradě škody společně a nerozdílně, na vypořádání podle tohoto zákona, zahájená po dni 25. prosince 2014 se dokončí podle tohoto zákona; právní účinky úkonů, které byly v řízení učiněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

CELEX 32014L0104

ČÁST DRUHÁ

§ 37

Změna zákona o ochraně hospodářské soutěže

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 484/2004 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 71/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 155/2009 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 360/2012 Sb., zákona č. 135/2016 Sb. a zákona č. 293/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 21c odstavec 5 zní:

„(5) Z nahlížení do spisu jsou dále vyloučeny ty jeho části, které obsahují žádost o upuštění od uložení pokuty nebo žádost o snížení pokuty podle § 22ba odst. 5 anebo žádost o snížení pokuty podle § 22ba odst. 6 (dále jen „žádost o neuložení nebo snížení pokuty“), jakož i další podklady a informace, které byly žadatelem vypracovány pro účely podání této žádosti a v souvislosti s ní Úřadu předloženy; to platí i pro výzvy a sdělení Úřadu, které Úřad žadatelům v souvislosti s jejich žádostí zaslal. Do těchto částí spisu může za podmínek stanovených v odstavci 1 nahlížet pouze účastník řízení nebo jeho zástupce; § 38 odst. 4 správního řádu se nepoužije.“.

2. Za § 21c se vkládá nový § 21ca, který včetně nadpisu zní:

„§ 21ca

Zpřístupnění informací obsažených ve spise

(1) Žádosti o neuložení nebo snížení pokuty jsou důvěrnými informacemi. Úřad tyto informace nezpřístupňuje, s výjimkou zpřístupnění soudu pro účely přezkumu činnosti Úřadu ve správním soudnictví; to neplatí pro žádost o snížení pokuty podle § 22ba odst. 6, která byla žadatelem vzata zpět.

(2) Podklady a informace, které byly vypracovány a předloženy pro účely probíhajícího správního řízení ve věci ochrany hospodářské soutěže nebo výkonu dozoru Úřadu podle § 20 odst. 1, jakož i podklady a informace vypracované Úřadem pro tyto účely, je možno zpřístupnit orgánům veřejné moci až po ukončení šetření nebo právní moci rozhodnutí Úřadu o ukončení správního řízení; to neplatí pro přezkum činnosti Úřadu ve správním soudnictví.

(3) Požádá-li soud Úřad o zpřístupnění žádosti o neuložení nebo snížení pokuty pro ověření, zda její obsah odůvodňuje její nezpřístupnění, umožní Úřad prostřednictvím jím pověřené osoby soudu, aby do ní nahlédl; o tom vyhotoví Úřadem pověřená osoba protokol, obsahující rovněž závěr soudu ohledně obsahu žádosti a důvodnosti jejího nezpřístupnění.

CELEX 32014L0104

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

§ 38

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

**k zákonu o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona
č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon
o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody
v oblasti hospodářské soutěže)**

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje	
Název návrhu: zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže)	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte 27. 12. 2016
Implementace práva EU: Ano - uveďte termín stanovený pro implementaci: 27. 12. 2016 - uveďte, zda jde návrh nad rámec požadavků stanovených předpisem EU?: Ano, ve smyslu transpozice Směrnice	
2. Cíl návrhu zákona	
Cílem návrhu zákona je zavést v rámci transpozice zpřesnit pro uplatňování práva na náhradu škody způsobené omezením hospodářské soutěže a sjednotit základní principy tohoto uplatňování na úrovni členských států. Zavádí se přesnější a komplexnější pravidla pro případy civilních soudních řízení o náhradách škody způsobené porušením pravidel hospodářské soutěže a to jak porušením předpisů na úrovni unijního práva, tak na úrovni českého právního řádu. Transpozice příslušné směrnice je cílena jako minimální harmonizace. Primárním cílem je zajistit řádnou transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014, o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států	

a Evropské unie, a současně v rámci této transpozice odstranit nedostatky aktuální právní úpravy dané oblasti na národní úrovni.
3. Agregované dopady návrhu zákona
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ne
Navrhovaná právní úprava nemá přímý dopad na státní rozpočet České republiky prostřednictvím nově zakotvených práv a povinností či nově zaváděných konkrétních správních a civilně procesních instrumentů. Nezřizují se nové instituce ani nový či změněný systém v rámci stávajících orgánů státní správy či soudů. Navrhovaná právní úprava nepředstavuje žádný nárok na ostatní veřejné rozpočty, resp. nedotkne se rozpočtů krajů ani obcí.
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ano
Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost je možno označit jako dopady nepřímé kladné. Přijetím těchto upravených specializovaných pravidel se zvýší možnosti vymáhání náhrad škody způsobené omezováním hospodářské soutěže. Zvýší se a zároveň sjednotí standard možností uplatňovat takové nároky v rámci členských států EU. V současné době je také úroveň české úpravy nedostatečná a na nižší úrovni než v některých členských státech. Přijetím této úpravy se zvýší právní jistota potencionálně dotčených subjektů a zajistí se větší stabilita a předvídatelnost vymáhání práva v rámci českého právního řádu. Zároveň se může také zvýšit konkurenceschopnost českého trhu, kdy se podmínky ekonomické a právní přiblíží standardům obvyklým ve vyspělejších ekonomikách EU. Případná horší vymahatelnost potenciálních nároků na náhradu škody může negativně ovlivňovat rozhodování cizích investorů.
3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ano
Dopady na podnikatelské subjekty v kladném smyslu mohou nastat, pokud budou schopny účinněji vymáhat případné nároky na náhradu škody. Doplnění právní úpravy na české národní úrovni a její sjednocení na základní úrovni členských států může přispět ke zkultivování ekonomického prostředí a trhu obecně. Celkové dopady by měly v ekonomickém významu být neutrální, neboť by se při plnění náhrady škody jednalo pouze o redistribuci peněžních prostředků v rámci ekonomiky. Jako dopady nepřímé na podnikatelské subjekty lze zmínit především zajištění větší stability právního prostředí, zlepšení vymahatelnosti práva a předvídatelnosti soudního rozhodování, sjednocení právní úpravy s ostatními členskými státy. Další nepřímé kladné dopady může přinést zlepšení a kultivace podnikatelského prostředí, včetně

zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky.
3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne
3.5 Sociální dopady: Ne
3.6 Dopady na spotřebitele: Ano
Přímými kladnými dopady na spotřebitele mohou být situace, kdy poškozeným při omezování hospodářské soutěže bude spotřebitel a vzhledem k nové specifitější právní úpravě se zvýší jeho možnost uplatňovat náhradu škody, která mu mohla být způsobena.
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne
3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne
3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne
3.10 Korupční rizika: Ne
3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

A. Obecná část

I.

1. DŮVOD PŘEDLOŽENÍ A CÍLE

1.1 Název

Návrh zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže).

1.2 Definice problému

V platných právních předpisech není v současné době plně provedena transpozice směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014, o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (dále také jako „**Směrnice**“), u níž uplyne transpoziční lhůta 27. prosince 2016. Směrnice upravuje problematiku specifických situací odškodnění při porušení soutěžních pravidel obsažených v čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, které stanovují práva a povinnosti, resp. zakazují určitá jednání, která by mohly narušit soutěž na vnitřním trhu.

Ochrana hospodářské soutěže je zároveň zajišťována v rovině veřejnoprávní, které je ve vnitrostátním právu upraveno prostřednictvím zákona o ochraně hospodářské soutěže a v rovině soukromoprávní prostřednictvím uplatňování nároku na odškodnění mezi soukromými osobami.

Fungování soutěžních pravidel na vnitřním trhu má přeshraniční charakter. Rozdílné úpravy vymáhání náhrady škody v členských státech způsobují právní nejistotu subjektů působících na vnitřním trhu v oblasti hospodářské soutěže, což vede k nerovným podmínkám při uplatnění této újmy. Rozdíly nepříznivě ovlivňují hospodářskou soutěž a vnitřní fungování trhu EU. Nerovné prosazování uplatňování náhrady újmy v jednotlivých členských státech může vést ke konkurenční výhodě některých podniků, které sídlí v členském státě, jehož právní úprava náhrady újmy je výhodnější, než v jiném členském státě, což může mít vliv na usazování subjektů v členských státech. Na úrovni evropského práva jsou upravena pravidla o ochraně hospodářské soutěže, samotné uplatňování práv z jejich porušení doposud

specificky upraveno nebylo. Z tohoto důvodu byla také přijata Směrnice, kterou je nutno transponovat.

Daná Směrnice vyžaduje, aby všechny členské státy měly minimálně sjednocena základní pravidla zajišťující účinnou právní ochranu zajišťující účinný výkon soukromoprávního vymáhání škody. Tímto účinným prvkem soukromoprávního prosazování jsou žaloby na odškodnění.

Soukromoprávní vymáhání náhrady škody či újmy způsobené porušení pravidel hospodářské soutěže je dlouhodobě nedostatečně a především nejednotně upraveno napříč všemi členskými státy EU. Na překážky v oblasti vymáhání škod v důsledku porušení antimonopolního práva EU i národních států upozornila rovněž Zelená kniha Evropské komise z roku 2005 a na ni navázala v roce 2008 Bílá kniha Evropské komise.¹

O potřebě úpravy těchto práv svědčí i judikatura Soudního dvora Evropské unie, která přiznává každému právo požadovat plné odškodnění, existuje-li příčinná souvislost mezi škodou a porušením právních předpisů o hospodářské soutěži. Každá fyzická nebo právnická osoba, která je poškozena na svých právech při porušení pravidel hospodářské soutěže, by měla mít nárok na přiměřenou náhradu.

Zároveň je třeba jasně vymezit skupinu dokumentů citlivého charakteru, které jsou efektivním nástrojem pro odhalování protisoutěžního chování ze strany orgánů ochrany hospodářské soutěže a možnost jejich použití v rámci civilních soudních řízení o náhradu škody.

V současné době, podle dostupných neoficiálních údajů, jsou u českých soudů vedeny spory o náhradu škody způsobené omezováním hospodářské soutěže a jejich počet je odhadován v řádu několika desítek.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Institut závazků z deliktů v soukromoprávních vztazích a vzniklé náhrady majetkové a nemajetkové újmy je obecně upraven v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, jako základní právní normě soukromého práva. Občanský zákoník tak dává základní podklad pro přiznání náhrady při porušení pravidel stanovených na zákonné úrovni. Specificky upravuje v rámci závazků z deliktů, v hlavě III., v oddíle druhém, oblast zneužití a omezení soutěže. Je

¹ 52008SC0404: [Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM\(2008\) 165 final} {SEC \(2008\) 405} {SEC \(2008\) 406}](http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope0=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DT_S_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=white%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS). Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope0=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DT_S_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=white%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS.

zde výslovně upravena povinnost těch, kteří se účastní hospodářské soutěže neomezovat účast jiných na této soutěži v § 2972. V současné úpravě na národní úrovni je upraven institut nároku na odškodnění v ustanovení § 2990 občanského zákoníku.

Další instituty hmotného práva jako např. povinnost hradit škodu společně a nerozdílně a případné vypořádání takové náhrady škody jsou upraveny pouze na obecné úrovni a nejsou zakotveny specifika ve zvláštních případech, jak požaduje transponovaný předpis. Další instituty jako např. domněnky vzniku škody ve specifických případech nejsou vůbec obsaženy v současném českém právním řádu.

Procesní pravidla vymáhání náhrady škody v soukromoprávních vztazích jsou zakotvena v občanském soudním řádu, který upravuje postup soudů při zajištění spravedlivé ochrany práv subjektů v soukromoprávních vztazích a zajišťuje, aby každý se mohl domáhat práva u soudu ochrany soukromého práva, které bylo ohroženo nebo porušeno, zejména při uplatnění újmy z protisoutěžního chování cestou náhrady škody. Neupravují specifické případy důkazních břemen, předkládání zvláštních typů dokumentů či obranu přenesením navýšené ceny, jak požadují výslovná ustanovení transponovaného předpisu.

Aktuální česká národní úprava v oblasti práva hmotného je tedy z pohledu Směrnice nedostatečná a nová úprava má zajistit přesnější doplňující úpravu ve zvláštních případech, kdy je uplatňováno odškodnění. Dalšími problematickými oblastmi jsou též nedostatečná úprava procesních instrumentů užívaných při uplatňování těchto nároků v rámci civilního řízení soudního v občanském řádu soudním, stejně jako nutnost přesnější a úplnější úpravy ochrany specifických instrumentů používaných v rámci práva veřejného v oblasti hospodářské soutěže, aby se nesnížila vymahatelnost ochrany hospodářské soutěže prostředky veřejného práva.

Na úrovni EU odlišný výkon práva na odškodnění v jednotlivých členských státech vede k právní nejistotě subjektů. Při nejednotném aplikování pravidel na řádné a plné odškodnění poškozených by hrozil různý způsob rozhodování jednotlivých soudů v různých členských státech o uplatňovaných právech, nerovnost podmínek pro uplatňování odškodnění a ve výsledku ohrožení základních principů evropského práva i národního práva.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Daná materie se dotýká primárně uplatňování práv potencionálně poškozených. Z toho důvodu mohou být dotčenými subjekty právnické osoby či osoby fyzické. Na druhou stranu stejné skupiny osob mohou být v pozici škůdců.

Jako zástupci potencionálně poškozených spotřebitelů mohou být identifikovány různé spotřebitelské organizace zastupující zájmy spotřebitelů.

Dalšími dílčím způsobem dotčenými subjekty mohou být samosprávné celky, stát, soudy a orgán ochrany hospodářské soutěže.

1.5 Popis cílového stavu

Transponovaný právní předpis je koncipován jako akt vyžadující *tzv. minimální harmonizaci*. V rámci národního legislativního procesu je tak nutno pouze implementovat taková ustanovení Směrnice, která ještě nejsou v současné době plně adaptována v platném českém právním řádu. Porovnáním textů Směrnice a stávajících ustanovení platné úpravy, jak je výslovně a názorně specifikováno ve srovnávací tabulce k tomuto předpisu, je prokazatelné, která ustanovení je nutno nově upravit a transponovat a naopak, která ustanovení není potřebné přepisovat. Daný legislativní návrh je koncipován jako přesné zajištění účelu transponovaného předpisu.

Výsledným stavem na legislativní úrovni by mělo doplnění a upřesnění stávající právní úpravy v oblasti náhrady škody způsobené omezováním hospodářské soutěže.

Cílem je upravit specifická hmotněprávní a procesní pravidla pro oblast náhrady škody za porušení soutěžních pravidel jako např. náhradu škody způsobené několika osobami při omezování hospodářské soutěže, důkazní břemena či domněnky pro zvláštní typy těchto případů, přenos navýšených cen, běhu a délky lhůt promlčecích lhůt pro vylepšení pozice potencionálně poškozeného.

Zároveň na druhé straně je cílem problematiky třeba ochránit vybrané skupiny dokumentů jako důkazních prostředků tak, aby nebylo ztíženo vymáhání pravidel hospodářské soutěže v rovině veřejnoprávní na základě zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Uvedením platné právní úpravy do souladu se Směrnicí by mělo být zamezeno vzniku neadekvátních rozdílů mezi pravidly členských států v této oblasti, rovněž by měly být sladěny nerovné podmínky a odstraněny konkurenční výhody některých podniků usazených v odlišných státech EU, čímž dojde ke zvýšení právní jistoty subjektům působícím na vnitřním trhu. Z hlediska jednotného a přehledné právní úpravy a zásady bezrozpornosti právního řádu není žádoucí, aby vymáhání nároků na odškodnění před národními soudy při aplikaci unijního práva bylo v odlišném režimu než vymáhání obdobných nároků způsobených porušením pouze národního práva.

1.6 Zhodnocení rizika

V případě nepřijetí implementačního předpisu hrozí České republice riziko zahájení řízení o porušení práva EU ze strany Evropské komise, zejména uplatnění postupu podle č. 260 odst. 3 Smlouvy o fungování EU.

Dále by bylo především ohroženo účinné vymáhání práva na plné odškodnění poškozených podle unijního práva i českého práva a tak by přetrvával stav aktuální nedostatečné ochrany soutěžitelů, spotřebitelů a dalších osob jako poškozených, což odporuje základním principům ochrany ekonomických zájmů spotřebitelů v současném unijním právu. Případní žalobci by měli ztíženou pozici při uplatňování nároku na náhradu škody podle současných pravidel bez implementace Směrnice. V případě neimplementace Směrnice by tedy nedošlo k posílení soukromoprávního vymáhání dodržování pravidel hospodářské soutěže.

2. Návrh variant řešení

Nelegislativní řešení

Na základě povinnosti implementovat Směrnici nelze hledat řešení v nelegislativním řešení. V daném případě nepřichází jiné regulativy v úvahu.

Varianta 0 (nulová)

Ponechání současného stavu.

Tato varianta počítá s tím, že implementace není nutná, jelikož všechna transponovaná ustanovení Směrnice jsou již adaptována v českém právním řádu.

Analýzou bylo zjištěno, že některá ustanovení jsou upravena již v občanském zákoníku a občanském soudním řádu, přesto je nutné některá ustanovení Směrnice nově transponovat a upřesnit. Z tohoto důvodu byla nulová varianta vyloučena a není dále posuzována.

Jelikož se jedná o transpozici, byly jako variantní řešení zvažovány různé varianty založené pouze na hledisku formy legislativní úpravy a zakomponování nových ustanovení do českého právního řádu.

Varianta 1

Novela zákona o ochraně hospodářské soutěže

Pravidla hospodářské soutěže upravená v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů („**zákon o ochraně hospodářské soutěže**“) patří mezi normy veřejného práva řešící úzce vymezenou oblast vztahů veřejnoprávní povahy.

Variantou první by se do tohoto předpisu upravující veřejnoprávní formu vymáhání řádné hospodářské soutěže nově zařadily instituty soukromoprávní, neboť transponovaný předpis je primárně a kompletně cílen na uplatňování nároků na odškodnění jednotlivých osob. Zároveň by ale systematicky upravilo v jediném předpisu nakládání se speciálními chráněnými dokumenty, jejichž ochrana je také jedním z hlavních důvodů přijetí nové evropské úpravy.

Vytvořila by se nová speciální část zákona o ochraně hospodářské soutěže, která by pouze zahrnovala specifické hmotněprávní a procesněprávní instituty odlišné od obecných občanskoprávních institutů obsažených v kodexech soukromého práva. Neupravovala by, na rozdíl od zbytku zákona, správní delikty, řízení před orgánem ochrany hospodářské soutěže a dalších dosavadních institutů. Pouze by speciálně zaváděla zvláštní typy civilních (a ne správních) druhů řízení před soudy, čímž by se lišila od dosavadní koncepce, která upravuje postup v rámci správního řízení před orgánem ochrany hospodářské soutěže.

Varianta 2

Novela občanského zákoníku a občanského soudního řádu

Druhou variantou řešení dané problematiky z pohledu koncepce legislativní je novelizace občanského zákoníku a zároveň novela občanského soudního řádu. V rámci občanského zákoníku by byly nově vloženy instituty, které se svou koncepcí považují za hmotněprávní. Do občanského soudního řádu by byly zakomponovány naopak instituty, které shledáváme z hlediska doktrinního členění spíše za procesněprávní. Tyto nové instituty by byly speciálními vůči dosavadním platným institutům a vytvářely by tak jediné výjimky právě pouze pro uplatňování nároků na náhradu škody ve specifické oblasti hospodářské soutěže vůči obecným pravidlům hmotněprávním i procesněprávním. Pro jiné oblasti práva, kde mohou být uplatňovány nároky na odškodnění, nejsou např. u společné a nerozdílné odpovědnosti či jejího vypořádání nebo předkládání, zajišťování důkazních prostředků, nejsou zavedeny takové speciální výjimky a zvláštní instituty.

Varianta 3

Nový zákon a novela zákona o ochraně hospodářské soutěže

Třetí variantou řešení opět nahlíženou z jediného hlediska legislativnětechnického je vytvoření textu nového speciálního zákona, který by komplexně obsáhl danou specifickou tematiku a to včetně hmotněprávních i procesněprávních ustanovení, které by jinak musely být zakomponovány do různých stávajících platných předpisů.

Vedle toho tato varianta přistupuje k minimální dílčí novelizaci zákona o ochraně hospodářské soutěže, která by měla upravit práva a povinnosti orgánu ochrany hospodářské soutěže ohledně institutu předkládání či zpřístupňování specifických chráněných dokumentů či jejich nahlížení.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

Transponovaná směrnice se soustředí na regulaci vztahů mezi veřejnoprávním a soukromým prosazováním pravidel hospodářské soutěže a odstranění překážek účinně vymáhat odškodnění. Navrhované řešení na evropské úrovni je prvního svého druhu, podle dostupných informací není obdobná právní úprava s takovou ambicí přijatá v jiných zemích či společenství států. Při identifikaci nákladů a přínosů předkladatel vycházel z analýzy provedené Evropskou komisí při přípravě návrhu Směrnice. Tato analýza vycházela především z hlediska kvalitativního a to z důvodů metodologických i skutkových.

Jako hlavní náklady byly identifikovány:

- Náklady řízení
- Administrativní zátěž a náklady zavádění daných pravidel
- Náklady chybného rozhodování

Mezi hlavní skupiny přínosů pak patří:

- Zajištění reálné možnosti získat plné odškodnění
- Ochrana specifických skupin dokumentů
- Zvýšená ostražitost adresátů norem, odstrašení a právní jistota
- Efektivní využití soudního systému
- Sjednocení možností vymáhání nároků
- Přínosy pro spotřebitele
- Podpora ekonomického růstu a inovací

Cílovými skupinami přínosů jsou všechny osoby, které mohou být v postavení potencionálních škůdců či poškozených a dále také případně orgány veřejné správy či soudy.

Identifikované náklady a přínosy jsou podrobněji popsány níže.

3.2 Náklady

Níže jsou identifikovány hlavní skupiny nákladů, které souvisí s transpozicí Směrnice.

Náklady řízení

Pod kategorií nákladů řízení lze obecně zahrnout jak náklady samotného potencionálního soudního řízení, tak náklady na mimosoudní projednání daného nároku na náhradu škody či případně náklady vynaložené na vymáhání pravidel hospodářské soutěže orgány ochrany soutěže či soudy.

Navrhovaná právní úprava nemá přímý dopad na státní rozpočet České republiky prostřednictvím nově zakotvených práv a povinností či nově zaváděných konkrétních správních a civilně procesních instrumentů. Nezřizují se nové instituce ani nový či změněný systém v rámci stávajících orgánů státní správy či soudů.

Navrhovaná právní úprava nepředstavuje žádný nárok na ostatní veřejné rozpočty, resp. nedotkne se rozpočtů krajů ani obcí

Administrativní zátěž a náklady zavádění daných pravidel

V této kategorii jsou zahrnuty případné náklady fyzických či právnických osob, spotřebitelů či veřejnoprávních institucí na uchovávání, udržování a případné poskytování či předkládání informací dalším subjektům.

Do nákladů na zavádění přijímaných právních pravidel je především nutno započítat konkrétní náklady jednotlivých dotčených subjektů jako jsou např. náklady na vzdělávání, školení při seznámení se s novými pravidly. Dalšími náklady v této kategorii mohou být náklady vynaložené na zajištění souladu s danými novými pravidly na úrovni vnitřní organizace subjektů jako např. zavedení nových vnitřních směrnic, etických programů či protikorupčních programů atd. Je vhodné ale zdůraznit, že takové náklady jsou pouze náklady přechodnými tedy nárazovými a jednorázovými. Po jejich zavedení nebude nutno vynakládat v budoucnu další opakované náklady na zavádění těchto pravidel.

Náklady chybného rozhodování

Náklady chybného rozhodování soudů jsou spojeny s možností, že soud vydá rozhodnutí, které nebude v souladu s právním řádem. Mohou nastat dvě zásadní situace, na jedné straně je to případ, kdy soud přizná nesprávně či nezákonně odškodnění žalobci. Na straně druhé je to naopak situace, kdy soud nesprávně či nezákonně zamítne nárok na odškodnění.

Je třeba zdůraznit, že se do dané kategorie nezahrnují chyby při vypočítávání a určování výše odškodnění, poněvadž tyto situace případného nadměrného odškodnění či naopak nedostatečného odškodnění jsou již zvažovány v kategorii proměnné týkající se přínosů při zajištění plného odškodnění.

3.3 Přínosy

Níže jsou identifikovány hlavní skupiny přínosů, které souvisí i transpozicí Směrnice.

Zajištění reálné možnosti získat plné odškodnění

Princip plného odškodnění potvrzený i rozhodovací praxí Soudního dvora Evropské Unie je primárním důvodem pro upravení dané problematiky v navrhované formě. Právní řád členského státu, který by neumožnil účinné uplatnění a vymáhání plného odškodnění by byl v rozporu s principem efektivnosti evropského práva.

Zajištění plného odškodnění je základním důvodem pro úpravu této problematiky, přičemž tento přínos může být zásadně ovlivněn možností nadměrné nebo naopak nedostatečné kompenzace.

Při současném stavu národní úpravy nelze podle dosavadních poznatků řádně a účinně vymáhat a dosáhnout před soudy plného odškodnění v těchto věcech. Z toho důvodu je nutná změna daných hmotněprávních a procesních pravidel.

Ochrana specifických skupin dokumentů

Ochrana specifických skupin dokumentů užívaných pro řízení před orgány ochrany hospodářské soutěže je dalším základním důvodem pro legislativní úpravu této problematiky. V současné době ve světle nejnovější rozhodovací praxe na evropské úrovni není zajištěno, že tyto specifické druhy dokumentů mohou být používány pouze v rámci spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže. Pokud by do nich osoby, které nejsou původci nebo účastníky správního řízení mohli nahlížet, resp. je vyžadovat pro účely soudních řízení. Tyto dokumenty by tak mohly přestat být atraktivní pro potenciální účastníky správních řízení a plnit svou funkci.

Zvýšená ostražitost adresátů norem, odstrašení a právní jistota

Bude vytvořen nový systém, který donutí adresáty norem dodržovat pravidla hospodářské soutěže. Jasně a přesně formulovaná pravidla pro soukromé vymáhání pravidel hospodářské soutěže přinesou pozitivum i pro veřejné prosazování.

Efektivní využití soudního systému

Nová pravidla by měla zavést efektivnější využití soudního systému, tj. především odstranění zbytečných procesních překážek, paralelních soudních řízení a rozdílných, kontradiktorních rozhodovacích výstupů ze soudních řízení.

Sjednocení možností vymáhání nároků

Hlavním cílem nové úpravy jsou proto účinné vymáhání, rovná soutěž a řádné fungování trhu na evropské úrovni a takových cílů je možno dosáhnout sjednocením základních procesních pravidel pro uplatňování nároků.

Přínosy pro spotřebitele a malé a střední podnikatele

Ochrana spotřebitelů a malých a středních podnikatelů je současným primárním motivem jednotné evropské politiky.

Přínosy pro spotřebitele vyplývají z posílení možnosti vymáhat náhrady škody subjektům poškozeným při porušení pravidel hospodářské soutěže a získat případně plné odškodnění.

Podpora ekonomického růstu a inovací

Situace, kdy by prostředky veřejnoprávního a soukromoprávního vymáhání pravidel hospodářské soutěže byly v rovnováze a efektivně fungovaly v praxi, podporuje stabilní právní systém podporující princip legitimního očekávání či právní jistoty. Mezi dalšími potencionálními měřítky dopadů navrhované úpravy je možno vyzdvihnout makroekonomické proměnné jako např. konkurenceschopnost, inovace, růst a vznik nových pracovních míst. Pokud budou adresáti norem dodržovat dané předpisy či pravidla, zvýší se tak konkurenceschopnost celé ekonomiky či jednotného trhu a sníží se naopak případný nedostatek alokační efektivnosti a stav nedokonalé konkurence.

3.4 Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Pro podrobné kvantitativní posouzení navrhované řešení na základě empirických poznatků by bylo nutno mít k dispozici konkrétní data, které v současné době nejsou k dispozici a ani vzhledem k charakteru úpravy empirická data není možno získat. Kvantitativní dopad je ale možné do jisté míry alespoň vyjádřit v nejširší škále a současně je možné expertně odhadnout některé kvantitativní dopady. Na jedné straně by mohla postavena varianta minimálního dopadu a vlivu navrhovaných řešení, kdy by nemuselo dojít ani po přijetí legislativních změn skoro k žádnému nárůstu účinného vymáhání odškodnění. Na úrovni evropských orgánů zpracovávajících a dozorujících tuto tematiku je vyjádřeno zřejmé přesvědčení, že taková situace nenastane, neboť podle jejich analýzy, právě procesní překážky a právní nejistota jsou hlavními důvody, na základě kterých se potencionální poškození nedomáhají případného odškodnění v rámci civilních soudních řízení. Nově nastavené efektivnější možnosti či

pravidla vymáhání by povzbudily konkrétní osoby s pravomocí jednat za dané subjekty, aby uplatnily soudně takové nároky.

Na druhé straně možné škály dopadů z kvantitativního hlediska by bylo možno dospět ke spíše hypotetické variantě, kdyby všechny potencionálně způsobené škody byly odškodněny. Ani na evropské úrovni, kde při přípravě Směrnice byla snaha nasbírat relevantní data, nebylo možno vyčíslit konkrétní sumu, která by přicházela v úvahu pro odškodnění všech způsobených škod omezováním hospodářské soutěže. Odhadnuté rozmezí potencionálně těchto škod, ke kterému se nakonec po dlouholetých podrobných ekonomických analýzách dospělo, činilo v rámci všech členských států cca 154 miliardy Kč až 629 miliardy Kč k datu předložení návrhu dané Směrnice v roce 2013 podle údajů ze Zprávy o hodnocení dopadů vypracované (Evropskou) Komisí.²

Bohužel ani na české úrovni nejsou k dispozici přesná data o počtech daných typů řízení a o žalovaných částkách, poněvadž neexistuje zákonná povinnost sbírat a poskytovat dané statistiky. Podle neoficiálních údajů a expertních odhadů je možno hovořit v období posledního desetiletí o řádu nižších desítek v počtu zahájených řízení o náhradách škod. Pokud se týká konkrétních žalovaných částek při požadovaném odškodnění, v průměru se pohybovaly v jednotlivých případech od statisíců do stovek miliónů korun (v nejnovějších případech posledních několika let především v oblasti telekomunikací a veřejné osobní dopravy byly požadovány sumy na horním okraji této stupnice).

Celkové velmi široké rozpětí vyčíslených škod spolu s nemožností předvídat zvýšení vůle žádat odškodnění a pravděpodobností, že daný nárok bude úspěšně uplatněn, neumožňuje odhad s dostatečně přesným vyčíslením dopadů. Je také nutno zmínit, že není přínosné odhadovat dopad jednotlivých složek celého zamýšleného systému samostatně bez současného hodnocení dalších souvisejících plánovaných institutů.

Po transpozici daného evropského předpisu by se mělo výrazně změnit právní prostředí potřebné k uplatňování daných nároků. Subjekty by měly být motivovány uplatňovat případné nároky na náhradu škody a to jak soudní, tak mimosoudní cestou. Výše vyplacených škod, které v současnosti nebyly vymáhány nebo přisouzeny, by se měla podstatně navýšit. Stále by

² 52013SC0203: **Commission Staff Working Document Impact Assessment Report SWD(2013) 203 final**, Dostupné z http://eur-lex.europa.eu/search.html?DTN=0203&DTA=2013&qid=1462791584206&DB_TYPE_OF_ACT=secSwd&CASE_LAW_SUMMARY=false&DTS_DOM=ALL&excConsLeg=true&typeOfActStatus=SEC_SWD&type=advanced&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DTS_SUBDOM=ALL_ALL

se ale jednalo pouze o redistribuci v rámci ekonomiky mezi jednotlivými subjekty na trhu a nelze tak hovořit o vyšších nákladech jako celku pro celou ekonomiku.

Jasně a přesně formulovaná pravidla pro soukromé vymáhání pravidel hospodářské soutěže přinesou pozitivum i pro veřejné prosazování. Nový stav podpoří i stabilitu ekonomického systému a případný ekonomický růst či růst zaměstnanosti. Dané výhody podle analýzy EK převáží nad nevýhodami pro konkrétní porušitele pravidel, kteří by na základě nově upravovaných legislativních opatření byli ekonomicky negativně zasaženi uplatněním zaváděných přesnějších a přísnějších pravidel. V souladu s metodologií pro Analýzu nákladů a přínosů (CBA) je možné úhradu vymožených škod považovat za tzv. transfer mezi dvěma subjekty, který nemá přímý vliv na celospolečenské náklady a přínosy. Oproti tomu vyšší efektivita vymáhání škod a posílení vymáhání pravidel hospodářské soutěže budou mít pozitivní dopad na celkovou bilanci celospolečenských nákladů a užitků.

Vzhledem k tomu, že se celkový přínos ani jednotlivé očekávané skupiny nákladů a přínosů se v zásadě neliší pro zvažované varianty, bylo přistoupeno k celkovému hodnocení variant z pozice jejich legislativního ukotvení a zařazení do systematiky českého právního řádu. Daná problematika byla tedy zhodnocena z kvalitativního hlediska, jak bylo vysvětleno výše, a to především vzhledem dopadům různých legislativních řešení. Níže byla tedy hodnocena primárně vhodnost zařazení upravované materie do právního řádu, resp. do jednotlivých předpisů právního řádu a to především z pozice adresáta norem.

Zásadním měřítkem bude dostupnost, přehlednost, srozumitelnost a zásada vnitřní bezrozpornosti právního řádu a zároveň souladu s legislativními akty EU v případě takové transpozice.

V případě varianty nelegislativní je nutno výslovně konstatovat, že jako taková nepřichází v úvahu, poněvadž celkové náklady by zásadně převýšily úroveň přínosů. Vzhledem k tomu, že se v daném případě jedná o transpozice předpisu evropského práva, je tato varianta zásadně nevyhovující.

Varianta 1 v celkovém pohledu má převažující přínosy nad náklady, ale stále se nejví nejvýhodnější. Z pohledu uživatelů a adresátů normy se může jevit zařazení kompletní materie do jediného předpisu výhodné. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že zákon o ochraně hospodářské soutěže je od počátku jeho novodobé existence určen jako norma upravující veřejnoprávní prosazování ochrany hospodářské soutěže, kdy zavádí jednotlivé skutkové podstaty správních deliktů, upravuje pravomoci orgánu ochrany hospodářské soutěže, procesní pravidla řízení před tímto orgánem a další specifické instituty pro veřejnoprávní vymáhání.

Začlenění soukromoprávních institutů do zákona o ochraně hospodářské soutěže by mohlo být zejména v rozporu se systematikou právního řádu jako celku. Tento zákon neobsahuje ustanovení soukromoprávní povahy, natož úpravu institutu náhrady škody či újmy či řízení před civilními soudy. Neupravuje také postavení poškozených subjektů, neprokazuje případné zavinění a při jeho aplikaci není třeba kalkulovat škodu.

Všechny výše uvedené důvody vedou k závěru, že zařazení navrhované legislativní úpravy do textu zákona o ochraně hospodářské soutěže nemůže být nejvýše preferovanou variantou.

Variantu 2 a její řešení formou zařazení příslušné hmotněprávní úpravy do občanského zákoníku jako obecného kodexu civilního práva nelze pokládat za vhodnou, poněvadž nová úprava zavádí výjimky pouze ve zvláštních případech při porušení specifických pravidel na ochranu hospodářské soutěže z obecně stanovených a kodifikovaných institutů. Rovněž tak lze nahlížet na případnou novelu občanského soudního řádu jako obecného procesního kodexu, pokud se upravují jen specifické procesní instituty použitelné pouze pro velmi úzkou oblast právních vztahů při porušení pravidel na ochranu hospodářské soutěže. Mohla by tak být narušena obecná systematika občanského soudního řádu jako univerzální procesního kodexu.

Stručně je možno shrnout, že z hlediska nákladů a především případných legislativně-technických opatření při případné novelizaci občanského zákoníku a občanského soudního řádu tato varianta nevychází v hodnocení nejvýše. Pozitivem při této variantě by naopak mohlo být zahrnutí jednotné úpravy v rámci kodexů práva soukromého.

Varianta 3 volí řešení, ve kterém instituty soukromoprávní povahy jsou upraveny v novém zákoně a instituty veřejnoprávní povahy týkající se pouze úpravy práv a povinností orgánu ochrany hospodářské soutěže jsou včleněny do zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Tímto novým speciálním zákonem jsou tak doplněna obecná ustanovení v občanském zákoníku a v občanském soudním řádu tak, aby výkon práv a povinností při uplatňování odškodnění naplnil smysl a účel směrnice. Právní úprava vymáhání odškodnění v oblasti omezování hospodářské soutěže by měla být komplexnější.

Speciální úprava hmotněprávní a procesněprávní, která by byla obsažena v jediném zákoně pro tyto zvláštní případy náhrad škod, se jeví jako systematicky nejvhodnější z důvodu neroztříštěnosti právní úpravy, resp. zásady jednotnosti právního řádu, ale jako komplexní úpravy odškodnění ve specifických případech porušení pravidel na ochranu hospodářské soutěže a uplatnění vzniklých práv u civilního soudu zapří subsidiárním užití občanského zákona a občanského soudního řádu.

Podle Směrnice je nutná též úprava práv a povinností při nakládání s důkazními prostředky a jejich předkládání soudu pro účely vedení civilního procesu, zejména se jedná o důkazní prostředky týkající s žádostmi v rámci tzv. programu shovívavosti a tzv. programu narovnání. Nakládání s těmito žádostmi je obsaženo již ve stávajícím zákoně o hospodářské soutěži a je proto účelné a systematické tuto část Směrnice implementovat do tohoto zákona.

Jelikož je daná materie velmi specifická a samostatná a nezapadá svou koncepcí do veřejnoprávní úpravy ochrany soutěže, která by znamenala určité zapojení orgánu ochrany hospodářské soutěže jako gestora zákona o ochraně hospodářské soutěže a s tím spojené případné zvýšené nové náklady na vytvoření gesčního místa a expertů na tuto problematiku, jeví se varianta nového samostatného zákona postaveného mimo gesci orgánu ochrany hospodářské soutěže nejvhodnější. Obdobnou argumentaci je možno použít i případného zařazení materie do kodexů soukromého práva v gesci ministerstva spravedlnosti.

Právě z důvodů velmi specifického interdisciplinárního zaměření upravované problematiky, který svou výjimečností neměla pravděpodobně v dosavadním kontextu právního řádu obdobné srovnání, je nejvhodnější variantou samostatná právní úprava.

4. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Výše uvedené varianty byly podle celkového výsledku hodnocení a jejich výhodnosti seřazeny v následujícím pořadí od varianty nejvíce výhodné po variantu nejméně výhodnou:

- Varianta 3 Nový zákon a novela zákona o ochraně hospodářské soutěže
- Varianta 1 Novela zákona o ochraně hospodářské soutěže
- Varianta 2 Novela občanského zákona a občanského soudního řádu

5. Implementace doporučení varianty a vynucování

Implementace doporučené varianty je prováděna pouze formou přijetí nové zákonné úpravy. Nejsou nutná další konkrétní opatření k praktické implementaci a vzhledem k obsahu navrhované právní úpravy není třeba, resp. ani nelze určit konkrétní subjekty, které by byly odpovědné za vynucování takové implementace.

Z navrhované úpravy neplynou konkrétní zákonné povinnosti, které by bylo možno přímo vynucovat. Upravují se hmotněprávní a procesní pravidla při uplatňování nároků v soudním řízení. Upřesňují se pouze povinnosti, které již dnes vyplývají ze stávajícího právního řádu.

6. Přezkum účinnosti regulace

Specifický postup přezkumu účinnosti

Při přezkumu bude zjišťováno:

- Plní právní předpis stanovené cíle, tj. jsou realizovány očekávané přínosy?

Přezkum účinnosti zákona lze provádět průběžně, ale s dostatečným časovým odstupem, neboť základním hodnotícím kritériem mohou být pouze výsledky rozhodovací praxe soudů. Rozsah i způsob regulace může být tedy přezkoumáván s ohledem na soudní rozhodování, poněvadž daná problematika upravená v nové zákonné úpravě má jako primární a jediný úkol zlepšení procesních pravidel a tedy vylepšení postavení potenciálně poškozených osob při uplatňování jejich práv v rámci civilních soudních řízení.

- Vyskytly se neočekávané problémy?
- Existuje možnost ke zlepšení způsobu řešení problému?

Důležitou formou získávání poznatků může být pořádání seminářů, školení, konferencí a odborných (formálních i neformálních) diskuzí k problematice tak, aby byly zjištěny problémy vyvstanuvší v praxi.

Přezkum účinnosti může dle požadavků praxe nejdéle do pěti let od účinnosti návrhu zákona. Tato perioda je dostatečně dlouhá pro shromáždění dostatečného objemu dat relevantních pro přezkum účinnosti a podnětů od dotčených subjektů a zároveň dostatečně krátká tak, aby nedošlo k přehlacení velkým objemem podnětů a navrhovaných změn.

Pro daný sběr dat nejsou ale v současné úpravě zmocnění. Konkrétní data je nutno si vyžádat od jednotlivých soudů a soudům musí být uložen a povinnost tato data shromažďovat. Toto by mělo být řešeno na úrovni ústředního správního úřadu, který má v gesci správu a dozor soudů, který je spolugestorem tohoto návrhu.

7. Konzultace a zdroje dat

Proběhlé konzultace

29. 11. 2013	1. oficiální vyhlášení a výzva k veřejné diskusi a zaslání příspěvků k návrhu Směrnice na extranetu www.uojs.cz	0 příspěvků
30. 1. 2014	2. oficiální vyhlášení výzva k veřejné diskusi a zaslání příspěvků k návrhu Směrnice na extranetu www.uojs.cz	0 příspěvků
15. 9. 2015	3. oficiální vyhlášení a výzva k veřejné diskusi a zaslání příspěvků k přijaté a vyhlášené Směrnici na extranetu www.uojs.cz	0 příspěvků
podzim 2013	neformální výzva k příspěvkům na právnické fakulty veřejných vysokých škol v ČR	0 příspěvků/odpovědí

2014		neformální výzva k příspěvkům na zájmové svazy (email osobní) – např. Svaz průmyslu a obchodu ČR, Hospodářská komora ČR, Asociace malých a středních podniků, Americká obchodní komora, Česko-německá obchodní a průmyslová komora, British Chamber of Commerce Czech Republic, Francouzsko-česká obchodní komora.	1 formální odpověď (Svaz průmyslu ČR)
2013 2016	-	neformální konzultace s experty z oboru	
2015 2016	-	neformální expertní skupina (odborníci z akademické sféry a praxe)	
20. 3. 2015		prezentace a diskuse - seminář Soutěžní právo – Akademie Havel Holásek	
19. 11. 2015		příspěvek - konference Dny práva 2015 – Právnická fakulta MU v Brně	
27. 11. 2015		příspěvek - konference Aktuální otázky civilního procesu – Pražský právní podzim	
29. 3. 2016		příspěvek – odborný workshop – Právnická fakulta MU v Brně	

V rámci konzultací s externími subjekty bylo využito více forem komunikace. Konzultace probíhaly již od samotného počátku projednávání návrhu evropského předpisu.

První formou konzultací se staly *tzv. veřejné diskuse*, které jsou koncipovány jako určitá obdoba veřejných konzultací na evropské úrovni, když první z nich byla vyhlášena na počátku projednávání návrhu textu Směrnice v roce 2013. Druhá z těchto veřejných diskusí byla vyhlášena v roce 2014. V obou kolech se měla odborná veřejnost vyjadřovat k původnímu návrhu textu. Poslední, třetí kolo bylo vyhlášeno v roce 2015, již po přijetí a nabytí účinnosti dané Směrnice a týkalo se tak jejího finálního textu. V rámci veřejných diskusí byla vyzvána veřejnost k zasílání veškerých připomínek, poznámek, alternativních návrhů a dalších způsobů sdělení odborných postřehů k dané problematice. Nebyla obdržena žádná připomínka v průběhu všech tří kol diskuse.

Jako další způsob konzultací bylo zvoleno přímé oslovení potenciálně dotčených zájmových sdružení, která sdružují subjekty, jichž by se aplikace nově přijatých norem mohla s největší pravděpodobností dotknout. Jedná se o podnikatelské subjekty operující na trhu a to jak podnikatele s větším obratem, tak i sdružení zastupující malé a střední podniky. Daným subjektům byly zaslány neformální dopisy s připojeným textem navrhovaného evropského předpisu s výslovným upozorněním na konkrétní zamýšlené právní instituty a potenciální

problematické ustanovení. Také tato forma konzultace nepřinesla také odbornou odezvu a zájem.

Další formou vnější konzultace, která je u takto specifického a komplikovaného právního problému nezbytná, jsou odborné neformální konzultace s akademickou sférou a dalšími odborníky z řad praktiků i teoretiků. V průběhu celého projednávání dotčeného evropského předpisu i od počátku národního legislativního procesu probíhaly cílené odborné diskuse a odborníci vyzýváni na různých odborných fórech ke sdělení relevantních názorů a připomínek. Již na podzim 2013 byly obeslány neformálními dopisy akademičtí odborníci na právnických fakultách veřejných vysokých škol nebo byly využity jiné formy komunikace. Reakce akademických kruhů byly opět nulové.

Pouze několik vybraných expertů se bylo ochotno aktivně dlouhodobě zapojit do práce neformální expertní skupiny na počátku příprav českého legislativního procesu. Stejně tak, několik dalších expertů zaslalo své neformální komentáře k prvním verzím paragrafového znění.

Průběžně byl text Směrnice a vybrané problematické instituty představován v rámci akademických či dalších odborných akcí.

Výstupem z konzultací byly odlišné právní názory na jednotlivé instituty a potřebnost jejich nové a výslovné přesnější úpravy. Celkově shrnuto, akademická a odborná praktická veřejnost se shodovaly na nutnosti základních úprav současného stavu, zvláště pokud je to vynucováno transpozičním předpisem. Zbylé subjekty sdružující hospodářské subjekty nevyjádřily žádný specifický odborný názor na tuto problematiku.

Zdroje dat

Green Paper - **Damages actions for breach of the EC antitrust rules {SEC(2005) 1732}.**

Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2005&qid=1433318086120&FM_CODED=GREENPA&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=green%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS)

[lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2005&qid=1433318086120&FM_CODED=GREENPA&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=green%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS](http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2005&qid=1433318086120&FM_CODED=GREENPA&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=green%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS) .

Commission staff working *paper* accompanying the *White paper* on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final} {SEC (2008) 405} {SEC (2008) 406}.

Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang)

[lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang](http://eur-lex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang)

=en&andText0=white%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_A
CTS .

NEJEZCHLEB, Kamil. Soukromoprávní vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním – určení výše škody a role soft law? Časopis pro právní vědu a praxi. Masarykova univerzita. 2015, č. 3.

PIPKOVÁ, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8.

II.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s právem Evropské unie

Navrhovaná právní úprava tak není v rozporu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s právem EU, zejména s čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování pravidel Evropské unie (čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství) v návaznosti na nařízení Rady (ES) č. 1/2003.

Rovněž evropská judikatura stanoví v rozsudku Soudního dvora Evropské unie ve věci C-60/09, Pfleiderer, 2011, I-5161, právo každé osoby uplatnit nárok na náhradu škody způsobené jednáním omezující nebo narušující hospodářskou soutěž. Podobně SDEU konstatoval ve věci Courage Ltd. v. Bernard Crehan, 2001, C-453/99 nebo ve věci Manfredi v. Lloyd Adriatico Assicurazioni Spa, 2006, ECR I-6619 bylo konstatováno, že každý může žádat náhradu škody, existuje-li příčinná souvislost mezi škodou a škodním jednáním spočívající v hospodářské soutěži.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá přímý dopad na státní rozpočet České republiky prostřednictvím nově zakotvených práv a povinností či nově zaváděných konkrétních správních a civilně procesních instrumentů. Nezřizují se nové instituce ani nový či změněný systém v rámci stávajících orgánů státní správy či soudů.

Navrhovaná právní úprava nepředstavuje žádný nárok na ostatní veřejné rozpočty, resp. nedotkne se rozpočtů krajů ani obcí. Naopak navrhovaná právní úprava bude mít pozitivní dopad na podnikatelské prostředí v důsledku odstranění nedostatků při uplatňování práv na náhradu škod ze stávající obecné právní úpravy.

Na podnikatelské subjekty mohou mít dopady situace, kdy budou v pozici škůdce nuceni rozsudkem civilního soudu zaplatit poškozeným požadované odškodnění, což je ale možné už dnes podle stávající úpravy. Naopak by na ně mohlo mít dopad v pozici poškozených nezavedení, resp. transponování nové právní úpravy, protože stávající právní stav jim neumožňuje účinně vymáhat případné škody, které jim byly způsobeny jinými soutěžiteli.

Předpokládané sociální dopady a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nebude mít sociální dopady. Navrhovaná právní úprava se nedotkne specifických skupin obyvatel, nebude mít vliv na sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením ani na národnostní menšiny.

Navrhovaná právní úprava nebude mít dopady na životní prostředí.

Zhodnocení platného právního stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Cílovou skupinou právní úpravy jsou fyzické osoby, právnické osoby a orgány státní správy. Fyzické osoby se ocitají v postavení poškozeného nebo škůdce při uplatňování nároku na náhradu škody. Jejich postavení při rozhodování o právech a povinnostech je rovné a nediskriminační. Navrhovaná právní úprava nepřipouští žádné výjimky v postavení mužů a žen a nebude mít žádný dopad na rovnost mezi muži a ženami.

Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.

Navrhovaná právní úprava nebude mít žádný dopad na ochranu soukromí a zneužívání osobních údajů.

III.

Odůvodnění návrhu, aby Poslanecká sněmovna vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení

Navrhuje se, aby podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, Poslanecká sněmovna s návrhem zákona vyslovila souhlas již v prvním čtení.

Důvodem pro zvolený postup je co nejrychlejší provedení transpozice příslušné Směrnice, jelikož transpoziční lhůta uplyne dnem 27. 12. 2016, a je proto žádoucí, aby Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky projednala a schválila tento návrh zákona v nejkratším možném termínu, a zákon tak mohl nabýt účinnosti co nejdříve.

CIA – zhodnocení korupčních rizik

Zásady

Přiměřenost

Navrhovaná varianta splňuje kritéria přiměřenosti. Novela nenavýší počty míst na soudech či správních úřadech. Nerozšiřuje okruh vztahů a účastníků, pouze zavádí přesné podmínky a postupy při uplatňování sporů mezi soukromými osobami k přiznání odškodnění osobám poškozeným protiprávním jednáním u náhrady škody způsobené protisoutěžním chováním. V současné době mohou subjekty – poškození z protiprávního soutěžního chování uplatňovat náhradu škody podle obecných pravidel stanovených občanským zákoníkem. Nově zavedená pravidla a postupy jsou mnohem příznivějšími než současná pravidla ve vnitrostátním právu. Návrh zákona je svým rozsahem přiměřený množině vztahů, které má upravovat i ve vztahu ke kompetencím ostatním soudním orgánům a orgánům veřejné správy. Tento zákon posílí ochranu řádné hospodářské soutěže a napraví vzniklé škody způsobené protisoutěžním chováním. Celý návrh v souladu s příslušnou Směrnicí a rozhodovací praxí evropských soudů a institucí je založen na principu plného odškodnění, které ale nesmí zásadně vést k nadměrnému odškodnění. Pro adresáty nepředstavuje nadměrnou zátěž. Rozsah práv a povinností v právním předpise odpovídá danému účelu, jelikož se jedná pouze o nezbytnou implementaci.

Navrhovanou úpravou dojde ke zpřesnění některých práv a povinností k právu na náhradu škody či újmy způsobené porušením unijních a vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži. Jednotlivec, spotřebitel, podnik a orgán veřejné moci se budou muset s novou právní úpravou seznámit.

Jednoznačnost

V současné době je možné škodní nároky uplatnit obecně podle občanského zákoníku. Nová právní úprava poskytuje větší míru právní jistoty, kdy zpřesňuje některé instituty, zejména upravuje náhradu škody způsobené několika osobami, náhradu škody způsobené malým a středním podnikem, určuje způsob vypořádání, práva nepřímého odběratele. Právní úprava tak poskytuje větší míru právní jistoty adresátů a stanoví jasné procesní postupy, zejména při nakládání s důkazy.

Standardnost

V rámci implementace směrnice jsou základní instituty již v právním řádu zakotveny, především v občanském zákoníku nebo občanském soudním řádu. Základ tvoří náhrada škody v občanském zákoníku a procesní postup pro vymáhání škody u soudu je upraven především v občanském soudním řádu.

Motivace ke korupci

V navrhované právní úpravě nedochází ke zvětšení rozsahu povinností. Rozhodnutí soudu může mít pro škůdce citelný dopad, jestliže mu rozhodnutím soudu bude uloženo nahradit škodu za protisoutěžní chování. Přesto nelze očekávat, že v této oblasti se korupce stane systémovým jevem.

Rozhodování

Rozhodovací pravomoc

Svěřením kompetencí rozhodování o náhradě škody soudům se zaručuje efektivní výkon práv a povinností podle požadavku Směrnice. Vnitřní organizační struktura soudu je uspořádána tak, aby v rozsahu své pravomoci a příslušnosti efektivně zajistil výkon práv a povinností, a to na základě principu zákonného soudce. Odpovědnou osobou na straně soudu je soudce jako nestranná a nezávislá osoba. Určení konkrétního soudce se řídí rozvrhem práce u konkrétního soudu.

Kontrolovatelnost rozhodování

Důležitým kontrolním mechanismem je řádný opravný prostředek. Lze využít i mimořádných opravných prostředků. Vedle toho lze využít rovněž dozorčí prostředky, čímž je zaručena dostatečná kontrola správnosti a zákonnosti všech rozhodnutí vydávaných v režimu občanského soudního řádu.

Soudy disponují systémem kontroly včetně odpovědnosti soudců za kárné provinění. Zjistí-li příslušný orgán státní správy soudů, že soudce zaviněně porušil své povinnosti při výkonu funkce nebo že chování soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů, podá návrh na zahájení řízení o kárné odpovědnosti soudců.

Odpovědnost

Řízení před soudy je konáno v rámci občanského soudního řízení. Jejich pravomoc a příslušnost je stanovena zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Postavení soudů vyplývá ze zákona č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Zvolená právní úprava nadále reflektuje požadavek čl. 90 Ústavy, podle něhož jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům, a dále čl. 91 Ústavy, podle kterého soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy, a čl. 79 odst. 1 Ústavy, podle něhož musí být působnost správního orgánu stanovena zákonem.

Občanský soudní řád stanoví, že rozhodnutí (o odškodnění podle tohoto zákona) musí obsahovat označení soudu, jména a příjmení soudců a přísedících. Písemné vyhotovení rozhodnutí podepisuje předseda senátu (§ 157 a 158 o.s.ř.), původce rozhodnutí je tak možno identifikovat.

Opravné prostředky

Proti soudnímu rozhodnutí existuje možnost účinné obrany formou opravných prostředků, kterými jsou řádné a mimořádné opravné prostředky. Soud ve svém poučení v souladu se zásadou účinné obrany uvedenou v občanském soudním řádu a v obligatorních náležitostech správního rozhodnutí je povinen uvést poučení, zda je možné proti rozhodnutí podat řádný nebo mimořádný opravný prostředek a v jaké lhůtě je tak možno učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá a kdo o mimořádném prostředku rozhoduje. V občanských soudních řízeních je typickým opravným prostředkem odvolání a jako mimořádné opravné prostředky dovolání, obnova řízení nebo žaloba pro zmatečnost. Vedle opravných prostředků se připouští rovněž jiné prostředky ochrany, kterými je třeba rozumět: námitku podjatosti podle § 15a občanského soudního řádu, stížnost podle § 164 zákona o soudech a soudcích a další.

Transparentnost

Navrhovaná varianta nemá vliv na dostupnost informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Soudní rozhodnutí se vyhláší veřejně. Rozvrh práce je veřejně přístupný; každý má právo do něho nahlížet a činit si z něj výpisy nebo opisy. Soud má povinnost všechny důležité skutečnosti vyvěšovat na úřední desce, pokud tak přikazuje zákon. Zároveň jsou informace zveřejňovány způsobem umožňujícím dálkový přístup na svých internetových stránkách. Nezveřejňují se ty údaje, na které se vztahuje zákon o utajovaných informacích, informace, na které se vztahuje obchodní nebo bankovní tajemství či jiné zvláštním zákonem chráněné údaje a informace.

Identifikace podkladů pro rozhodnutí je uváděna v odůvodnění rozhodnutí. Transparentnost vedení řízení, několikastupňový systém rozhodování, zveřejňování rozhodnutí (rozsudek se vyhláší veřejně) a odpovědnosti eliminuje příležitost pro korupční jednání.

Významnost korupčních rizik

Faktory zvyšující pravděpodobnost výskytu korupčního jednání

Faktorem zvyšující pravděpodobnost korupce je výše požadované náhrady škody, která může mít i výraznější dopady na škůdce. Proces uplatnění nároku je typem sporného řízení v občanském soudním řízení, kdy soud je žalobním nárokem žalobce vázán. Tímto je omezena diskrece v rámci rozhodovacího procesu. Alternativou soudního sporu může být i uzavření smíru a možnost shody účastníků řízení nikoliv však na úkor veřejného zájmu, který se silně projevuje ve správním řízení v oblasti porušení pravidel hospodářské soutěže podle soutěžního zákona.

Faktory zvyšující závažnost důsledků

Spory o náhradu škody nevedou k vytváření klientelistických sítí, ovládnutí výkonu příslušné agendy nebo k narušení důvěry veřejnosti v demokratický právní stát. Jedná se primárně v této agendě o uplatňování soukromoprávních nároků před soudy.

Na základě posouzení faktorů se stanoví míra korupčních rizik jako: *nízká*.

Eliminace korupčních rizik

Korupční rizika je možné eliminovat jednak prostřednictvím transparentnosti (žádost o podání informace podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve

znění pozdějších předpisů, nahlížení do soudního spisu a jiné) nebo také prostřednictvím platných institutů sloužících ke kontrole průběhu každého soudního řízení či výkonu soudcovské funkce.

Závěr CIA

Po vyhodnocení navrhované varianty podle metodiky CIA bylo zjištěno, že navrhovaná varianta nepřinese navýšení korupčních rizik. Naopak vzhledem k důsledně uplatňovaným rozhodovacím a kontrolním postupům v soudnictví i veřejné správě, dále také vzhledem k nezávislosti a nestrannosti justice a kritériím a limitům upraveným v zákoně lze předpokládat, že dojde k minimalizaci potenciálních korupčních rizik.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST:

K části první

K ustanovení § 1

Předmětem úpravy nového předpisu je úprava některých otázek spojených s uplatňováním práv vzniklých porušením pravidel o hospodářské soutěži upravených na vnitrostátní úrovni, tak i na úrovni předpisů EU (§ 3 odst. 1 a § 11 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže, příslušných vnitrostátních předpisů jiných členských států a čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie). Primárním účelem tvorby nového právního předpisu je náležitá transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (dále jen „**směrnice**“).

Z toho důvodu platí povinnost tzv. eurokonformního výkladu. Návrh zákona je třeba interpretovat ve smyslu směrnice a ostatních částí evropského práva.

Pokud návrh v § 1 odkazuje na zákon upravující ochranu hospodářské soutěže, je tím míněna česká vnitrostátní úprava, tzn. aktuálně zákon o ochraně hospodářské soutěže (zákon č. 143/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Právními předpisy jiného členského státu EU upravujícími ochranu hospodářské soutěže jsou míněny vnitrostátní právní úpravy v jiných členských státech EU, tedy např. německý zákon proti omezování hospodářské soutěže – Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB). Předpisy Evropské unie je míněna smlouva o fungování Evropské unie, a to její články 101 a 102, potažmo nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy.

Ve vztahu k vnitrostátním právním předpisům českým i jiných členských států EU přitom platí, že jde o vnitrostátní právní předpisy ve smyslu čl. 2 bod 1) a 3) směrnice, čili o vnitrostátní právní úpravu, která převážně sleduje stejný cíl jako čl. 101 a 102 smlouvy o fungování EU, která je použita souběžně s právem EU, a to vyjma ustanovení o trestních sankcích, pokud tyto trestní sankce nejsou prostředkem prosazování pravidel hospodářské soutěže platných pro soutěžitele.

Oblast úpravy směrnice, tedy resp. i tohoto zákona, je vymezena zvláštními případy porušení pravidel soutěžního práva, kdy směrnice výslovně směřuje normativní regulaci vůči dvěma konkrétním skupinám skutkových podstat, a to zakázaným dohodám a zneužití dominantního postavení.

Zároveň je vhodné vymezit skupinu nároků vzniklých při porušení výše zmíněných pravidel souladu s požadavky směrnice, která výslovně již ve svém názvu poukazuje pouze na případy uplatňování práva na náhradu škody.

V současné době je již na obecné úrovni zavedena úprava zneužití a omezení soutěže a ochrany proti omezování soutěže přímo na úrovni základního kodexu soukromého práva, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Tento nový speciální zákon upravuje tedy pouze některé specifické případy omezování hospodářské soutěže a uplatňování práv z nich vzniklých.

Je přitom třeba zdůraznit, že návrh zákona zohledňuje (na základě směrnice), že k omezování hospodářské soutěže ve smyslu návrhu zákona dochází na jednotném trhu v Evropské unii. Této okolnosti je návrh zákona přizpůsoben obsahově i terminologicky tak, že např. zohledňuje i existenci tzv. národních soutěžních orgánů jiných členských států EU a nikoliv jen českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (srov. k tomu i § 2 návrhu zákona, který obsahuje některé definice).

Legislativní zkratka „omezování hospodářské soutěže“ odpovídá obratu „porušení právních předpisů o hospodářské soutěži“ ve smyslu čl. 2 bodu 1) směrnice. Jde o pojmenování protiprávního jednání, které je zavazovacím důvodem pro vznik závazku k náhradě škody. Návrh zákona přitom obsahuje některá zvláštní hmotněprávní a procesní ustanovení (zvláštní ve vztahu k obecné právní úpravě obsažené zejména v občanském zákoníku a občanském soudním řádu).

K ustanovení § 2

Pro účely tohoto nového zvláštního předpisu upravujícího některé specifické otázky uplatňování náhrady škody způsobené omezováním hospodářské soutěže se vymezují některé základní pojmy specifických institutů na základě definic obsažených v článku 2 směrnice. Vymezení pojmů tak zohledňuje ve smyslu transponované směrnice skutečnost, že jde o pojmy, které se týkají nikoliv jen vnitrostátního práva ČR, ale týkají se též vnitrostátních právních řádů jiných členských států EU (srov. k tomu např. vymezení orgánu ochrany hospodářské soutěže a programu shovívavosti).

První odstavec odpovídá definicím čl. 2 bodů 7, 8, 14, 15, 20 až 24 směrnice. Definice v § 2 odst. 1 písm. h) návrhu je definicí tzv. smírného narovnání ve smyslu čl. 2 bod 22 směrnice. Smírného vyrovnání tak lze dosáhnout jakýmkoliv způsobem ve smyslu směrnice včetně institutů právních řádů jiných členských států Evropské unie (srov. k tomu možnost uzavření „mimosoudní dohody“ výslovně zmíněnou v návrhu zákona).

Pojem smírného vyrovnání musí být vymezen velmi široce. Je třeba pod něj podřadit jak výsledek soudního smíru, tak arbitráže, conciliace, negociace nebo jiného mimosoudního řešení sporu. Takto široké vymezení plyne jednak ze směrnice [srov. recitál č. 48: „...v rámci

mechanismů smírného řešení sporu, jako jsou mimosoudní narovnání (včetně takových, kdy může soudce prohlásit narovnání za závazné), arbitráž, mediaci nebo smírčí řízení.“], jednak ze smyslu úpravy, kdy je obecně záhodno, aby se strany možného sporu dohodly. Se smírným vyrovnáním úprava spojuje určité výhody pro škůdce (omezení jeho spoluodpovědnosti v případě více škůdců, viz dále). Je tedy i v jeho zájmu, aby tento proces podstoupil. Přitom nelze odhlédnout od toho, že smírné řešení je též ekonomicky příznivější, a to pro zúčastněné strany, i pro stát (případný soudní spor je zásadně velmi komplikovaný a nákladný). Z toho důvodu je obecně vhodné, aby bylo stranám ponecháno co nejvíce možností, jak smírně situaci řešit.

Druhým odstavcem písm. a) a b) se pak transponují čl. 2 body 16, 17 a 18 směrnice. Navrhuje se tedy zavedení definic pojmů, na které je následně v návrhu zákona odkazováno. Programem shovívavosti se myslí program jakéhokoliv orgánu ochrany hospodářské soutěže (srov. k tomu definice v čl. 2 body 7 a 8 směrnice) včetně Evropské komise. Orgánem ochrany hospodářské soutěže se přitom nemyslí jen Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, ale též tzv. národní soutěžní úřady v jiných členských státech a Evropská komise (srov. k tomu výše).

V § 2 odst. 2 písm. a) návrhu zákona je zohledněno, že v některých členských státech EU se programy shovívavosti vztahují nejen na soutěžitele, ale i na některé fyzické osoby (např. zaměstnance soutěžitelů nebo osob, které jsou součástí soutěžitele). Prohlášení definovaná v § 2 odst. 2 písm. b) návrhu zákona [jde o „návrhy na narovnání“ ve smyslu čl. 2 bod 18) směrnice] jsou prohlášení, která jsou ve smyslu směrnice činěna soutěžitelem nebo jeho jménem – jde tak vždy, ve smyslu české vnitrostátní úpravy, o prohlášení soutěžitele.

K ustanovení § 3

V řízeních o náhradách škod způsobených omezováním hospodářské soutěže je na základě čl. 17 odst. 2 směrnice zjednodušena pozice žalobce tím, že v případech, kdy bylo konstatováno porušení pravidel ve formě kartelu, je žalovaný povinen prokazovat v rámci řízení, že škoda nebyla způsobena.

Pravidelně v situaci, kdy z důvodů informační asymetrie, případně dalších problémů spojených s vyčíslením škody způsobené porušením právních předpisů o hospodářské soutěži, jsou případní poškození znevýhodněni a nemohou tak účinně uplatňovat své právo na náhradu škody.

Z hlediska procesního to pak znamená, že žalovaný je povinen prokazovat v rámci řízení, že škoda nebyla způsobena.

K ustanovení § 4

Jde o transpozici čl. 3, 4 a čl. 16 směrnice – srov. k tomu i recitál 12 směrnice. Jde tedy o ustanovení, která stanoví rozsah náhrady škody.

V čl. 3 směrnice je předepsáno zavedení nároku na tzv. náhradu škody v plné výši. Náhrada škody v plné výši je vymezena tak, že má poškozeného uvést „do situace, v jaké by se nacházel, pokud by k porušení právních předpisů o hospodářské soutěži nedošlo“. Náhrada škody tedy zahrnuje právo na náhradu skutečné škody, ušlého zisku a platbu úroků. (čl. 3 odst. 2 směrnice).

Nárok na úrok je ve smyslu recitálu 12 směrnice zásadní součástí náhrady škody, má zohledňovat plynutí času od vzniku škody (zohledňuje se tedy tzv. časová hodnota peněz). Ve vnitrostátním právu členských států EU může být samostatnou kategorií (kompenzační úrok) nebo součástí již existující kategorie (skutečná škoda, ušlý zisk, úrok z prodlení).

Náhrada škody v plné výši ve smyslu směrnice tedy není zcela zahrnuta v pravidle obsaženém v § 2894 odst. 1 a § 2952 občanského zákoníku, neboť časová hodnota peněz nebývá podle českého vnitrostátního práva zpravidla odškodňována (k tomu ovšem srov. níže), byť lze pro úplnost uvést, že v některých souvislostech český vnitrostátní právní řád s časovou hodnotou peněz – nebo širěji plnění – počítá – srov. např. § 348 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona.

Pokud směrnice ve svém čl. 3 odst. 2 věta první vyžaduje, aby byl poškozený – zjednodušeně řečeno – uveden náhradou škody v plné výši do postavení, jakoby k omezování hospodářské soutěže (srov. legislativní zkratku dle § 1 návrhu zákona) nedošlo, nevyjadřuje tím směrnice způsob náhrady škody, tedy naturální restituci (uvedení v předešlý stav) ve smyslu § 2951 odst. 1 věta první občanského zákoníku. Odškodnění v plné výši má tedy uvést poškozeného do stavu, jakoby k omezování hospodářské soutěže nedošlo. Vylučuje se tak např. aplikace § 2953 občanského zákoníku. Toto ustanovení tedy stanoví cílový stav, kterého se má odškodněním v plné výši dosáhnout.

Ve směrnici je v čl. 3 odst. 2 věta první vyjádřen rozsah náhrady škody, který zahrnuje i nahrazení časové hodnoty peněz. Toto pravidlo je transponováno ve větě druhé § 4 odst. 2 návrhu zákona. Je přitom použito obratu o znehodnocení peněz s ohledem na plynutí času (srov. k tomu § 1247 občanského zákoníku). Platí přitom, že pokud ke znehodnocení peněz s ohledem na plynutí času nedojde, není poškozenému, pokud jde o časovou hodnotu peněz, co nahrazovat.

Podle směrnice konečně platí, že náhrada škody v plné výši nesmí vést k nadměrnému odškodnění. Nadměrným odškodněním se myslí např. tzv. punitive damages. Je přitom nutno zdůraznit, že zákaz nadměrného odškodnění může být porušen i tím způsobem, že poškozený bude odškodněn např. prostřednictvím příliš vysokého úroku, který zohledňuje znehodnocení peněz s ohledem na plynutí času (k tomu srov. níže). Pravidlo o zákazu nadměrného odškodnění je transponováno větou třetí § 4 odst. 1 návrhu zákona, přičemž slovesem „vést“ se vyjadřuje, že jde o výsledek odškodnění. Není tedy zakázáno jen placení např. punitive damages, ale jde o jakoukoliv platbu (včetně příliš vysokých úroků), která by vedla ke stejnému důsledku (jako platba punitive damages) – nadměrnému odškodnění.

K otázce rozsahu náhrady škody obecně je ještě třeba uvést, že zásada efektivit (zákaz znemožňování nebo nadměrného ztěžování uplatnění práva na plnou náhradu škody) a zásada rovnocennosti (pravidla pro uplatnění nároku na náhradu škody dle směrnice nesmí být méně příznivá než pravidla pro srovnatelné nároky podle vnitrostátního práva) ve smyslu čl. 4 směrnice, se uplatní i při určování rozsahu náhrady škody.

Odstavec 2 obsahuje pravidlo, které se vztahuje na období od vzniku škody do splatnosti nároku na její náhradu. Je použita formulace § 1247 občanského zákoníku o znehodnocení peněz. Dále návrh zákona vychází z § 1970 občanského zákoníku – poškozený (věřitel) může požadovat po škůdci (dlužníkovi) zaplacení úroku.

Důvod, proč je nárok na zaplacení úroku dle odstavce 2 podmíněn hypotézou „je-li to třeba k náhradě škody v plné výši“, je ten, že mohu nastat – byť zřejmě vzácné – skutkové okolnosti, které nárok na zaplacení kompenzačního úroku vylučují.

Z hlediska konkrétního skutkového stavu v konkrétním řízení totiž platí, že může dojít k situaci, kdy poškozený bude odškodněn v plné výši ve smyslu směrnice, aniž by měl nárok na speciální kompenzační úrok. Půjde např. o situaci, kdy poškozený měl vázány finanční prostředky na bankovním účtu, tyto finanční prostředky musel z účtu předisponovat v důsledku omezování hospodářské soutěže, přičemž bude prokázáno, že pokud by nedošlo k omezování hospodářské soutěže, nebylo by s finančními prostředky nijak disponováno (např. v případě tzv. termínovaného vkladu). Pak je zřejmé, že poškozenému ušel zisk ve formě úroku sjednaného smluvně s bankou, případně by utrpěl skutečnou škodu ve formě ztrát spojených s předčasnou dispozicí s finančními prostředky (např. tzv. sankční poplatky spojené s předčasným ukončením termínovaného vkladu), nicméně nárok na speciální kompenzační úrok ve smyslu návrhu zákona mu nevznikne – srov. k tomu i rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 296/2006 a sp. zn. 25 Cdo 4563/2009 které se týkají podobných skutkových situací). Odstavec 2 tedy stanoví, jeden z možných způsobů, jak

docílit odškodnění poškozeného v plné výši. Jestliže tedy nebude znehodnocení peněz s ohledem na plynutí času nahrazeno v rámci náhrady ušlého zisku nebo skutečné škody (srov. k tomu výklad výše), je dán nárok na speciální kompenzační úrok dle odstavce 2.

Rozhodující tedy je, zda při konkrétním skutkovém stavu platí, že poškozený je odškodněním uveden do situace, v jaké by se nacházel, kdyby k omezování hospodářské soutěže nedošlo. Jestliže je do takové situace uveden již jen náhradou skutečné škody a ušlého zisku ve smyslu občanského zákoníku, nemá nárok na zaplacení kompenzačního úroku.

Nenavrhuje se stanovit úrok na základě konkrétní úrokové míry (jen pro úplnost je vhodné uvést, že je rozdíl mezi úrokem a úrokovou mírou, protože úrokem je míněna peněžní částka a úrokovou mírou je míněna sazba), protože úroková míra ze směrnice nevyplývá. Zároveň je s určením úrokové míry spojeno riziko případného rozporu se směrnicí v konkrétních případech. Pokud by byla stanovena sazba příliš nízká, nemusel by být poškozený vždy odškodněn v plné výši. Pokud by byla úroková sazba stanovena jako příliš vysoká, mohl by být poškozený odškodněn nadměrně.

Je proto třeba, aby výše úroku byla stanovena v konkrétním případě. Skutečnosti rozhodné pro stanovení výše musí být tvrzeny účastníky řízení, neboť směrnice nemění nic na tom, že řízení o náhradě škody je řízením sporným. Sporné řízení je přitom ovládáno mj. zásadou projednací a zásadou dispoziční, které jsou v této souvislosti nejdůležitější. Je tedy věcí žalobce (poškozeného), aby tvrdil a prokázal skutečnosti rozhodné z hlediska vzniku nároku na kompenzační úrok a z hlediska konkrétní výše úroku. Je přitom samozřejmé, že není povinností žalobce (poškozeného) nárok na kompenzační úrok uplatnit, resp. uplatnit jej v celé výši.

Je zřejmé, že ve vztahu ke kompenzačnímu úroku půjde zpravidla o posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, zakládajících důvod pro zadání znaleckého posudku.

Odstavec 3 upravuje vztah mezi kompenzačním úrokem a úrokem z prodlení. Aby nedocházelo k nadměrnému odškodnění, které je směrnicí i návrhem zákona zakázáno, navrhuje se stanovit, že úrok podle odstavce 2 je zahrnut v úroku z prodlení, ledaže by výše úroku z prodlení byla příliš nízká – pokud by byla příliš nízká, má poškozený nárok také na kompenzační úrok v takové výši, která časovou hodnotu peněz zohlední.

Věta druhá říká, že poškozený nemůže požadovat po splatnosti, jestliže nemá nárok na úrok z prodlení z důvodu, který lze přičíst poškozenému. Navrhuje se tedy stanovit, že pokud poškozený coby věřitel nemá nárok na úrok z prodlení, nemá ani nárok na kompenzační úrok (např. v situacích dle § 1949, 1968, 1975 občanského zákoníku). Jde o úpravu, která má vyloučit nežádoucí stav, kdy by poškozený měl nárok na kompenzační úrok za dobu, o kterou

sám prodloužil prodlení škůdce, stejně tak je i tímto způsobem transponován zákaz nadměrného odškodnění.

Dále se navrhuje ustanovení, které předepisuje pro případy zjištění vzniku škody povinnost stanovit výši škody odhadem, jestliže na základě dostupných důkazů je prakticky nemožné nebo nepřiměřeně obtížné stanovit přesnou výši škody. Ačkoli by se dané pravidlo uplatnilo dle obecné úpravy občanského zákoníku, z důvodu uživatelského komfortu se jeho ustanovení § 2955 přejímá (k tomu srov. i § 136 občanského soudního řádu).

V ostatním platí obecná právní úprava, pokud není stanoveno návrhem zákona jinak, tedy zejména pokud by nebyl respektován nárok poškozeného na odškodnění v plné výši, resp. pokud by nebyl respektován zákaz nadměrného odškodnění.

K ustanovení § 5

Ustanovení § 5, 6 a 7 návrhu transponují čl. 11 směrnice, který upravuje společnou a nerozdílnou odpovědnost při náhradě škody způsobené více škůdci. Předmětný článek zavádí především určitá zvýhodnění pro některé kategorie škůdců. Vždy však platí, že speciální (zvýhodňující) režim je aplikovatelný pouze tehdy, pokud je v daném případně pluralita solidárních škůdců.

Ustanovení § 5 návrhu je obecným pravidlem pro situaci s mnohostí škůdců. V zásadě se přejímají obecná pravidla z občanského zákoníku. Jednak se v prvním odstavci stanovuje povinnosti nahradit škodu způsobenou více škůdci společně a nerozdílně (§ 2915 odst. 1 OZ) a jednak se v druhém odstavci řeší jejich vzájemné vypořádání (§ 2916 OZ). Explicitní vyjádření jinak obecně platných pravidel je voleno z několika důvodů.

Předně jsou v následujících ustanoveních (§ 6, 7 a 8 návrhu) stanoveny výjimky z obecného pravidla, pročež je uživatelsky komfortní obecné pravidlo předradit. Zároveň se obecné pravidlo občanského zákoníku nemůže uplatnit zcela, jelikož směrnice neumožňuje rozhodnout o dílčí povinnosti škůdců k náhradě škody – pravidlo § 2915 odst. 2 OZ je třeba vyloučit. Dalším argumentem pro zopakování obecného je evropský rozměr nové úpravy. Je záhodno, aby předmětem eurokonformního výkladu bylo nové ustanovení v kontextu navrhovaného zákona, v kontextu následujících výjimek. Je třeba vnímat, že transponovaný čl. 11 směrnice funguje jako celek, který by měl mít odpovídající celistvý odraz v novém předpise.

Ve vztahu k pasivní solidaritě škůdců směrnice zavádí v zásadě tři důvody, které mohou některému ze škůdců přinést určitou výhodu buď při nahrazování škody samé, nebo při následném vzájemném vypořádání s ostatními škůdci. Prvním a druhým důvodem je

objektivní charakteristika škůdce. Zvýhodnění je z toho titulu, že je tzv. spolupracujícím škůdcem nebo že je tzv. malým a středním podnikatelem. Třetí důvodem pro favorizaci škůdce je jeho účast na smírném vyrovnání s poškozeným.

Uvedené důvody pro zvýhodnění škůdce se zároveň odrážejí ve zvolené systematice § 6, 7 a 8 návrhu. Zároveň jsou vždy (s ohledem na směrnici) zavedeny výjimky, kdy se zvýhodnění neuplatní. V podrobnostech následující odůvodnění.

K ustanovení § 6

Ustanovení představuje specifický režim (ve vztahu k obecné úpravě § 5 návrhu) pro pasivní solidaritu škůdců, kdy jedním z nich je tzv. spolupracující škůdce (jinak též např. „immunity recipient“). Spolupracující škůdce je vymezen v § 2 odst. 1 písm. g) návrhu. Spolupracující škůdce je v zásadě ten, kdo přispěl k odhalení porušení dotčených právních předpisů při omezování hospodářské soutěže.

Smyslem úpravy je více atraktivní institut programu shovívavosti [viz § 2 odst. 1 písm. f) návrhu] a v důsledku tak napomoci odhalování a potírání omezování hospodářské soutěže. Cílem je podpořit, odměnit pozitivní přístup spolupracujícího škůdce. Kromě výhod v rámci jeho veřejnoprávního postihu přistupují nově další zvýhodnění v rámci jeho soukromoprávní odpovědnosti.

Struktura ustanovení sleduje členění obecného pravidla § 5 návrhu. První odstavec tak navazuje na pravidlo § 5 odst. 1 návrhu, respektive jej modifikuje pro případ, že jedním ze škůdců je spolupracující škůdce. Ten je povinen nahradit škodu, byť stále solidárně, jen svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům.

V daném kontextu je vhodné rozlišit tři kategorie poškozených: (1) poškozené přímé nebo nepřímé odběratele nebo dodavatele spolupracujícího škůdce, (2) poškozené přímé nebo nepřímé odběratele nebo dodavatele ostatních (solidárních) škůdců a (3) ostatní poškozené, kteří nejsou přímými nebo nepřímými odběrateli nebo dodavateli škůdců (např. konkurenti nebo ti, kdo utrpěli škodu v důsledku tzv. cenového deštníku – umbrella pricing).

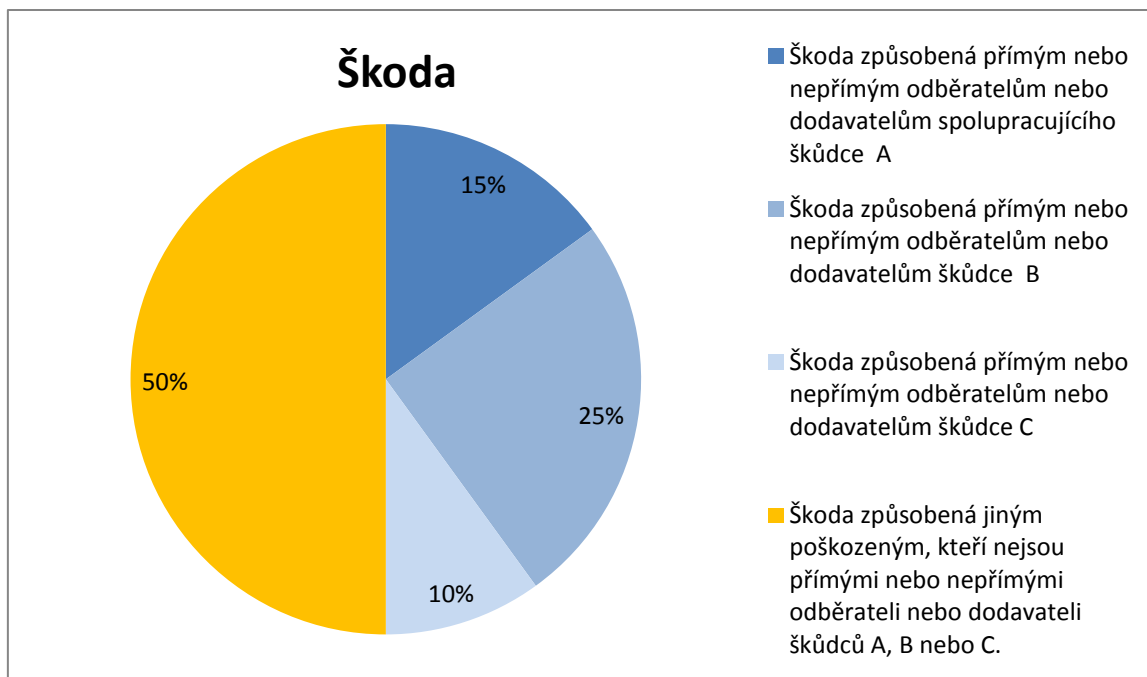
Jiným poškozeným, než svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, spolupracující škůdce nahrazuje škodu jen tehdy, je-li pohledávka na náhradu vůči ostatním spoluškůdcům nedobytná. Tato výjimka [čl. 11 odst. 4 písm. b) směrnice] plyne z principu plné kompenzace; směrnice totiž předřazuje zájem na zvýhodnění spolupracujícího škůdce zájmem na ochraně poškozených a na jejich plném odškodnění. Pokud ustanovení § 5 odst. 1 hovoří o jiných poškozených, rozumí tím ty poškozené, kteří nejsou přímými nebo nepřímými

odběrateli nebo dodavateli spolupracujícího škůdce, tj. dle výše nastíněného dělení poškozené z kategorií (2) a (3).

Druhý odstavec zavádí výjimku ze subsidiárního rozšíření odpovědnosti spolupracujícího škůdce (tj. pravidla odst. 1 věty za středníkem). Reaguje se tak na specifickou situaci nedobytnosti pohledávek z důvodu jejich promlčení. Staví se přitom na jisto, že ve smyslu předmětného zákona je promlčená pohledávka zároveň nedobytnou. V tomto případě by nebylo spravedlivé subsidiárně povínavat náhradou škodu spolupracujícího škůdce jen proto, že pohledávky jiných poškozených (tj. nikoli přímých nebo nepřímých odběratelů nebo dodavatelů spolupracujícího škůdce) jsou již promlčeny. Byť toto pravidlo nevyplývá ze směrnice, není s ní ani v rozporu, přičemž představuje promítnutí požadavku na zamezení nadměrného odškodnění (čl. 3 odst. 3 směrnice).

Třetí odstavec navazuje na pravidlo § 5 odst. 2 návrhu, specifikuje jej pro případ přítomnosti spolupracujícího škůdce. Spolupracující škůdce je privilegován (dle čl. 11 odst. 5 směrnice) při vzájemném vypořádání s ostatním škůdci tak, že jeho příspěvek je limitován výši škody, kterou způsobil svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům [kategorie poškozených (1)]. Zároveň se však toto zvýhodnění uplatní pouze ve vztahu ke škodě způsobené přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům škůdců [kategorie poškozených (1) a (2)], což plyne z čl. 11 odst. 6 směrnice. Ačkoli tedy spolupracující škůdce není dle § 5 odst. 1 obecně odpovědný jiným poškozeným [ve smyslu kategorie (3)], musí se s ostatními spoluškůdci, kteří těmto poškozeným škodu nahradili, vypořádat podle své účasti na způsobení vzniklé škody.

Pro názornost lze uvést následující zjednodušený příklad škody způsobené třemi spoluškůdci A, B a C, přičemž škůdce A je spolupracující škůdce. Rozložení škody mezi poškozené lze modelovat následovně.

Nyní lze dobře ilustrovat zvýhodnění spolupracujícího škůdce. Ten totiž odpovídá jen za 15 % z celkové škody (nikoli solidárně za 100 %). Zároveň (ve vztahu k modrým částem výšece grafu, tedy ve vztahu ke škodě způsobené přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům) je spolupracující škůdce povinen se vypořádat s ostatními škůdci jen do 15 % z celkové výše škody, bez ohledu na to, v jakém rozsahu se na způsobení vzniklé škodě účastnil. I pokud by se spolupracující škůdce na způsobení vzniklé škodě účastnil např. z poloviny, není povinen při vypořádání s ostatními škůdci vyrovnat více než 15 % (tmavě modrá výšece grafu) + 25 % (polovina žluté výšece grafu) z výše škody.

K ustanovení § 7

Ustanovení představuje specifický režim (ve vztahu k obecné úpravě § 5 návrhu) pro pasivní solidaritu škůdců, kdy jedním z nich je tzv. malý a střední podnikatel (ve smyslu zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů). Tento režim plyne z čl. 11 odst. 2 a 3 směrnice.

Zvýhodnění malého a středního podnikatele je obdobné zvýhodnění pro spolupracujícího škůdce podle § 6 odst. 1 návrhu. Malý a střední podnikatel je tedy povinen nahradit škodu, byť stále solidárně, jen svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům. V tomto hledu je třeba podotknout, že směrnice bez vysvětlení či odůvodnění pravidlo

omezuje pouze na odpovědnost přímým nebo nepřímým odběratelům (nikoli i dodavatelům). Pro toto zúžení však není žádný racionální důvod; taková úprava by se dokonce jevila jako proti smyslu směrnice, pokud by se rozlišovalo, zda byl poškozen odběratel, nebo dodavatel. Proto se předkladatel rozhodl v této věci jít nad rámec požadavků směrnice a doplnit pravidlo ve výše uvedeném smyslu. Je přitom třeba mít za to, že dané rozšíření není v rozporu se směrnicí, ale naopak ji materiálně sleduje. Byť směrnice ve svém čl. 11 odst. 2 explicitně o dodavatelích nestanovuje, je logické, aby i jim byl malý a střední podnikatel odpovědný, a to s ohledem jednak na zrcadlovou úpravu spolupracujícího škůdce [čl. 11 odst. 4 písm. a)] a jednak sledování směrnicí deklarovaného principu plné kompenzace (zejména čl. 3 směrnice).

Na rozdíl od spolupracujícího škůdce, směrnice již nepřivileguje malého a středního podnikatele v rámci vzájemného vypořádání mezi škůdci. Obecně lze konstatovat, že cílem směrnice bylo sice v určité míře malé a střední podnikatele zvýhodnit, nikoli však maximálně. Je totiž třeba si uvědomit, že malý a střední podnikatel je zvýhodněn nikoli ze subjektivních důvodů (tj. že by on sám nějak přispěl k ochraně hospodářské soutěže tak, jako spolupracující škůdce), ale z objektivního důvodu své předpokládané zranitelnosti plynoucí z jeho malé tržní síly. Jeho zvýhodnění tedy neplyne ze snahy napomoci odhalování porušování pravidel hospodářské soutěže, ale pouze z titulu předpokládaného nižšího vlivu malého a středního podnikatele na omezování hospodářské soutěže.

Ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) návrhu zákona je transpozicí čl. 11 odst. 2 písm. b) směrnice. Ekonomický stav popsáný v § 7 odst. 1 písm. b) návrhu zákona není totožný s úpadkem nebo hrozícím úpadkem ve smyslu § 3 insolvenčního zákona. Ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) návrhu zákona obsahuje autonomní pojmy podléhající autonomnímu výkladu ve smyslu evropského práva.

Důvodů, pro které nelze úpadek ztotožnit s právní úpravou směrnice, je více. Např. úpadek je v insolvenčním zákonu v případě platební neschopnosti vymezen také prostřednictvím délky prodlení dlužníka se splněním peněžitých dluhů. Je přitom zřejmé, že směrnice s takto přesně vymezeným prodlením nepočítá. Dále je třeba upozornit na okolnost, že zákonná definice úpadku může být v budoucnu v insolvenčním zákonu změněna. Stejně tak ohledně hrozícího úpadku platí, že směrnice z pochopitelných důvodů nepočítá ani s vymezením hrozícího úpadku dle českého vnitrostátního práva.

Lze se sice domnívat, že v praxi se může stát, že podmínky dle § 7 odst. 1 písm. b) návrhu zákona budou v konkrétním případě odpovídat úpadku nebo hrozícímu úpadku ve smyslu insolvenčního zákona, nebude tomu tak ovšem vždy.

Při výkladu transponovaného ustanovení směrnice je naopak třeba vyjít z evropského práva. Čl. 11 odst. 2 písm. b) byl totiž co do své formulace i obsahu převzat z dosavadní právní úpravy, která se týká pokutování při veřejnoprávním vymáhání soutěžního práva. Byť návrh zákona upravuje soukromoprávní vymáhání soutěžního práva ve smyslu směrnice, jsou právní závěry učiněné ve vztahu k veřejnoprávnímu vymáhání soutěžního práva v tomto ohledu použitelné i ve vztahu k náhradě škody.

Konkrétně z rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 14. května 2014, T-406/09, bod 286 a násl. [srov. judikaturu tam citovanou a dále srov. bod 35 pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02) a Information note by Mr Joaquín Almunia Vice-President of the Commission and by Mr Janusz Lewandowski Member of the Commission Inability to pay under paragraph 35 of the 2006 Fining Guidelines and payment conditions pre- and post-decision finding an infringement and imposing fines, SEC(2010) 737/2] vyplývají tyto závěry:

„286 (...) z ustálené judikatury vyplývá, že skutečnost, že opatření přijaté unijním orgánem vyvolá úpadek nebo likvidaci daného podniku, není sama o sobě unijním právem zakázána. Ačkoliv likvidace podniku v jeho stávající právní formě může ohrozit finanční zájmy vlastníků, akcionářů nebo držitelů podílů, neznamená to, že osobní, hmotné a nehmotné složky podniku rovněž ztratily hodnotu (rozsudky Tribunálu Tokai Carbon a další, bod 110 výše, bod 372; ze dne 29. listopadu 2005, Heubach v. Komise, T-64/02, Sb. rozh. s. II-5137, bod 163, a ze dne 28. dubna 2010, BST v. Komise, T-452/05, Sb. rozh. s. II-1373, bod 96).

287 Nelze tak uznat, že by si Komise přijetím bodu 35 pokynů jakkoliv uložila povinnost, která by byla v rozporu s touto judikaturou. O tom svědčí skutečnost, že uvedený bod neodkazuje na úpadek společnosti, ale na podnik ve „zvláštní hospodářsko-společenské situaci“, v níž by uložení pokuty „nezvratně ohrozilo ekonomickou životaschopnost dotčeného podniku a vedlo by ke ztrátě veškeré hodnoty jeho majetku“ (rozsudky Novácke chemické závody v. Komise, bod 74 výše, bod 188, s Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise, bod 139 výše, bod 96).

288 Z toho vyplývá, že k použití bodu 35 pokynů nestačí pouhá skutečnost, že uložení pokuty za porušení pravidel hospodářské soutěže může vést k úpadku dotčeného podniku. Z judikatury citované v bodě 286 výše totiž vyplývá, že i když úpadek poškozuje finanční zájmy dotčených vlastníků nebo akcionářů, neznamená to nutně zánik dotčeného podniku. Uvedený podnik může jako takový nadále existovat, buďto – v případě rekapitalizace společnosti, která byla shledána ve stavu úpadku – jako právnická osoba zajišťující provoz uvedeného podniku, nebo – v případě celkového převzetí veškerých jeho aktiv – tedy podniku, jakožto subjektu

vykonávajícího hospodářskou činnost – jiným subjektem. Takové celkové převzetí může být uskutečněno dobrovolným nebo nuceným prodejem aktiv společnosti v úpadku s pokračujícím provozem (rozsudky *Novácke chemické závody v. Komise*, bod 74 výše, bod 189 a *Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise*, bod 139 výše, bod 97).

289 Bod 35 pokynů je tedy třeba vnímat, zejména v souvislosti se ztrátou celé hodnoty majetku dotyčného podniku jako bod, který upravuje situaci, kdy se převzetí podniku, nebo alespoň jeho majetku, o němž se hovoří v předcházejícím bodě, zdá být nepravděpodobné až nemožné. V takovém případě budou jednotlivé části aktiv podniku v úpadku nabídnuty k prodeji jedna po druhé a je pravděpodobné, že mnoho z nich nenajde kupce nebo přinejlepším budou prodány za velmi sníženou cenu, takže se zdá být legitimní hovořit o ztrátě celé jejich hodnoty, jak to činí bod 35 pokynů (rozsudky *Novácke chemické závody v. Komise*, bod 74 výše, bod 190 a *Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise*, bod 139 výše, bod 98).

290 Kromě toho je třeba připomenout, že uplatnění uvedeného bodu pokynů podle jeho znění rovněž požaduje „zvláštní hospodářsko-společenskou situaci“. Podle judikatury je taková situace charakterizována důsledky, které by mělo zaplacení pokuty zejména z hlediska zvýšení nezaměstnanosti nebo zhoršení stavu hospodářských odvětví na předcházejících a navazujících trzích ve vztahu k dotyčnému podniku (rozsudek *Soudního dvora ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise*, C-308/04 P, Sb. rozh. s. I-5977, bod 106, a rozsudek *Novácke chemické závody v. Komise*, bod 74 výše, bod 192).

291 Pokud jsou podmínky uvedené v bodech 289 a 290 splněny, lze skutečně tvrdit, že uložení pokuty, která může mít za následek zánik dotyčného podniku, je v rozporu se zásadou proporcionality, kterou Komise musí dodržovat při každém uložení pokuty podle práva hospodářské soutěže (rozsudky *Novácke chemické závody v. Komise*, bod 74 výše, bod 193, a *Ecka Granulate a non ferrum Metallpulver v. Komise*, bod 139 výše, bod 100). “

Dále lze uvést, že případné použití obratu o úpadku nebo o hrozícím úpadku v návrhu zákona by vedlo k tomu důsledku, že by existovaly dva pojmy úpadku, resp. hrozícího úpadku, a to ve smyslu insolvenčního zákona a dále ve smyslu zákona o náhradě škody. Takový stav by ovšem byl z hlediska legislativního nepřijatelný.

Druhý odstavec pak stanovuje důvody pro výjimku, kdy se zvýhodňující režim neuplatní. Přitom první dva důvody jsou svou povahou v zásadě sankční [§ 7 odst. 2 písm. a) a b) návrhu]. Privilegované postavení nemůže mít malý a střední podnikatel tehdy, pokud byla jeho role při omezování hospodářské soutěže klíčová, respektive tehdy, pokud se takového jednání dopouští opakovaně. Tyto důvody plynou explicitně z čl. 11 odst. 3 směrnice.

Poslední důvod pro vyloučení zvýhodnění malého a středního podnikatele [§ 7 odst. 2 písm. c) návrhu] sleduje tzv. právo poškozených na odškodnění v plné výši zakotvené v čl. 3 směrnice. Proto obdobně jako u spolupracujícího škůdce je malý a střední podnikatel povinen nahradit škodu jiným poškozeným, než svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, tehdy, je-li pohledávka na náhradu vůči ostatním spoluškůdcům nedobytná. V opačném případě by nebylo vyhověno zmíněnému požadavku čl. 3 směrnice.

Poslední odstavec je obdobou pravidla § 6 odst. 2 návrhu – jde o zohlednění nedobytnosti pohledávky z důvodu jejího promlčení – bližší odůvodnění viz výše.

K ustanovení § 8

Ustanovení komplexně transponuje čl. 19 směrnice, který stanovuje účinky smírného vyrovnání (dle směrnice „smírného narovnání“). V zásadě jde o další specifickou úpravu pasivní solidarity škůdců reflektující zvýhodnění toho škůdce, který se zúčastnil na smírném vyrovnání.

Smyslem zavedených zvýhodnění je podněcovat smírné řešení náhrady škody. Škůdce zúčastněný na smírném narovnání je zvýhodněn po obdobném vzoru jako spolupracující škůdce podle ustanovení § 6 návrhu.

V odstavci 1 se transponuje ustanovení čl. 19 odst. 1 směrnice, které zajišťuje, aby poškozený případně nebyl nadměrně odškodněn tím, že by požadoval stejnou část náhrady škody, ohledně které došlo ke smírnému vyrovnání, znovu i po ostatních škůdcích. V zásadě tedy spoluškůdce, který se s poškozeným dohodl na smírném vyrovnání, přestává být v pozici solidárního dlužníka.

Jestliže se poškozený s některým ze spoluškůdců smírně vyrovná, nelze v soudním řízení poškozenému přiznat v režimu pasivní solidarity nárok na náhradu škody v tom rozsahu, který odpovídá účasti takového spoluškůdce na způsobení vzniklé škody. V takovém případě se tedy náhrada požadovaná poškozeným má snížit o podíl smíru účastního škůdce, a to bez ohledu na to, zda je výše poskytnuté náhrady rovna jeho poměrnému podílu na škodě. Poměrný podíl by se měl stanovit podle stejných pravidel, jaká jsou aplikována na určení výše příspěvků na vzájemné vypořádání mezi spoluškůdci (tj. těmi, kteří mají hradit škodu společně a nerozdílně). Pokud by nebyla náhrada snížena o tento podíl, byli by škůdci, kteří se nezúčastnili smírného řešení, smírným vyrovnáním nepatříčně dotčeni.

Dále odstavec 1 po vzoru čl. 19 odst. 3 směrnice zavádí výjimku ze zavedeného zvýhodnění. Poškozený bude mít nárok na náhradu škody od spoluškůdce, se kterým se dohodl na smírném vyrovnání, v režimu dlužnické solidarity (tedy nárok na náhradu škody

v rozsahu celé výše vzniklé škody), jestliže od ostatních spoluškůdců (kteří se s poškozeným nedohodli) jsou pohledávky na náhradu škody nedobytné. Výjimka je zakotvena v zájmu zajištění práva na odškodnění poškozených v plné výši. Škůdce, i když se zúčastnil smírného vyrovnání, má povinnost hradit poškozenému i zbylou část škody, pokud by to byla jediná možnost pro poškozeného získat zbylou část náhrady. Zbylou částí náhrady škody je požadovaná náhrada škody snižena o podíl škůdce, který se předtím s poškozeným již smírně vyrovnal. Tuto výjimku však mohou spoluškůdce, který se s poškozeným mimosoudně dohodl, a poškození při smírném vyrovnání vyloučit – musí tak ovšem učinit výslovně.

Druhý odstavec je obdobou pravidla § 6 odst. 2; jde o zohlednění nedobytnosti pohledávky z důvodu jejího promlčení – bližší odůvodnění viz výše.

Odstavec 3 transponující čl. 19 odst. 2 ve vztahu k vzájemnému vypořádání mezi spoluškůdci vylučuje regresní nárok spoluškůdců nezúčastněných na smírném vyrovnání vůči spoluškůdci, který na takovém smírném vyrovnání účasten je. Dovětek za středníkem pak stanovuje (staví na jisto), že škůdce, který se dohodl na smírném vyrovnání, není vyvázán z povinnosti vypořádat se s ostatními škůdci absolutně. Jeho povinnost vůči spoluškůdcům (vyrovnat jimi poskytnutou náhradu) zaniká pouze ve vztahu ke škodě toho poškozeného, se kterým se dohodl na smírném vyrovnání.

Konečně odstavec 4 řeší situace týkající se povinnosti nahradit škodu jinému poškozenému, než je ten poškozený, který byl spoluškůdcem odškodněn na základě smírného vyrovnání. V takovém případě se při stanovení regresních nároků ostatních spoluškůdců zohledňuje, v jaké výši škůdce plnil na základě smírného vyrovnání. Jedná se o transpozici čl. 19 odst. 4 směrnice. Účelem odstavce 4 je zabránit tomu, aby se škůdce, který nahrazoval škodu na základě smírného vyrovnání, nedostal ve srovnání s ostatními škůdci do horší pozice. Uvedené může nastat, pokud škůdce, který plnil poškozenému v rámci smírného vyrovnání, bude dále hradit příspěvek ostatním spoluškůdcům na vypořádání škody zaplacené jinému poškozenému nezúčastněnému na smírném vyrovnání. Cílem směrnice je zabránit tomu, aby dotčená osoba na náhradách škody neplatila v souhrnu více, než kolik představuje její podíl na odpovědnosti způsobenou jejím protiprávním jednáním (recitál 51 a 52 směrnice).

K ustanovení § 9

Zavádí se zvláštní ustanovení upravující počátek, běh, délku a stavení promlčecích lhůt ve specifických případech práv na náhradu škod způsobených omezováním hospodářské soutěže.

Na základě požadavku transponovaného evropského předpisu (čl. 10 odst. 3 směrnice) je výslovně zaváděna 5 letá promlčecí lhůta pro zvláštní případy škody způsobené omezováním hospodářské soutěže. Vzhledem k tomu, že čl. 10 odst. 2 a 3 směrnice vyžadují zavedení subjektivní promlčecí lhůty v délce 5 let, je třeba vyloučit použití ustanovení vnitrostátního právního řádu o objektivní promlčecí lhůtě, která by 5 letou subjektivní lhůtu dle směrnice limitovala.

V odstavci 3 je zvláště upraveno stavení lhůt, kdy příslušný orgán vede šetření nebo řízení ohledně stejného konkrétního skutkového jednání, na jehož základě je shledáváno porušení příslušných právních předpisů škůdcem. V této souvislosti je třeba poukázat, že jde o transpozici čl. 10 odst. 4 směrnice. Toto ustanovení směrnice vyžaduje, aby účinek na promlčecí lhůty (stavení ve smyslu českého vnitrostátního práva) nastal v okamžiku, kdy příslušný orgán „přijme opatření pro účely šetření nebo řízení v souvislosti s porušením právních předpisů o hospodářské soutěži, jehož se týká žaloba o náhradu škody“. Jde přitom o právní úpravu, která pamatuje nejen na vnitrostátní právní úpravu českou, ale též na vnitrostátní právní úpravy v jiných členských státech EU. Je proto třeba, aby návrh zákona obsahoval pojem „šetření“, který je třeba chápat v širokém smyslu, resp. ve smyslu čl. 10 odst. 4 směrnice, tedy tak, že zahrnuje i šetření orgánů ochrany hospodářské soutěže v jiných členských státech.

Dále je třeba ve vztahu k odstavci 3 poukázat na okolnost, že šetření nebo řízení orgán ochrany hospodářské soutěže může být předmět soudního přezkumu. Zde je třeba při výkladu odstavce 3 z čl. 10 odst. 4. a dále čl. 2 bod 9) až 12) směrnice.

Promlčecí lhůta tedy ve smyslu čl. 10 odst. 4 směrnice neběží 1 rok od vydání rozhodnutí o protiprávním jednání ve smyslu čl. 2 bod 12) směrnice. Jde o rozhodnutí, kterým je rozhodnuto, že došlo k omezování hospodářské soutěže (k porušení právních předpisů o hospodářské soutěži ve smyslu směrnice, přičemž toto rozhodnutí nevydává pouze orgán ochrany hospodářské soutěže (orgán pro hospodářskou soutěž ve smyslu směrnice) ale také „odvolací soud“ ve smyslu směrnice. Odvolacím soudem je ve smyslu čl. 2 bod 10) směrnice soud členského státu ve smyslu čl. 267 smlouvy o fungování Evropské unie, který „je zmocněn přezkoumat řádnými opravnými prostředky rozhodnutí vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž nebo soudní rozhodnutí týkající se uvedených rozhodnutí, bez ohledu na to, zda má tento soud pravomoc rozhodovat o porušení právních předpisů o hospodářské soutěži.“ Odvolací soud ve smyslu směrnice je tedy jakýmsi přezkumným soudem (v anglické verzi směrnice se užívá obratu „review court“), přičemž i pojem „řádné opravné prostředky“ (ordinary means of appeal) je třeba vykládat ve smyslu směrnice, nejde tedy o řádné opravné

prostředky ve smyslu českého vnitrostátního práva. V poměrech České republiky jsou „odvolacím soudem“ Krajský soud v Brně coby správní soud a Nejvyšší správní soud.

Dále je třeba zdůraznit, že právní moc rozhodnutí se dle návrhu zákona vztahuje na „konečné rozhodnutí“. Jde o rozhodnutí o protiprávním jednání ve smyslu čl. 2 bod 12) směrnice. Jde tedy o rozhodnutí, které nelze napadnout „řádnými opravnými prostředky“ ve smyslu směrnice. v České republice jde o rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, jeho předsedy, správního soudu prvního stupně a Nejvyššího správního soudu, které již nelze napadnout rozkladem, resp. správní žalobou a kasační stížností. Ústavní stížnost za řádný opravný prostředek považována není. Důvodem pro toto řešení použité ve směrnici je, aby poškozený měl rozumnou míru jistoty, že se na rozhodnutí o omezování hospodářské soutěže může založit svou žalobu o náhradu škody, tj. že delikt jako takový již v žalobě o náhradu škody prokazovat v zásadě nemusí. Taková rozumná míra jistoty nejpozději nastává, když rozhodnutí prošlo řádným soudním přezkumem. Výjimečné situace typu obnovy řízení nejsou brány v potaz mimo jiné také proto, že by se okamžik, od kterého se poškozený může spoléhat na závazný účinek rozhodnutí o soutěžním deliktu (srov. čl. 9 směrnice), odsouval do velmi vzdálené budoucnosti.

Rozhodujícím okamžikem pro obnovení běhu lhůty je dále případně okamžik, kdy bylo šetření nebo řízení před orgánem ochrany hospodářské soutěže nebo řízení před soudem skončeno jinak – tedy jinak než rozhodnutím, podle kterého došlo k omezování hospodářské soutěže.

Podle odstavce 4 promlčecí lhůta neběží také po dobu, kdy je vedeno řízení o zpřístupnění důkazního prostředku dle § 10 a násl. návrhu zákona nebo řízení v jiném členském státě EU, které je vedeno ohledně návrhu na zpřístupnění důkazního prostředku ve smyslu čl. 5 a násl. směrnice.

Dále se transponuje čl. 11 odst. 4 věta druhá směrnice (promlčecí lhůty mají být stanoveny tak, aby v přiměřené a dostatečné míře umožňovaly poškozeným podat žaloby). Je třeba reagovat na situace, kdy bude z důvodu uplynutí promlčecí lhůty znemožněno poškozenému, který vymáhá škodu od porušitelů, kteří nejsou ve zvýhodněném režimu podle ustanovení § 6 odst. 1, § 7 odst. 1 nebo 8 odst. 1 návrhu, získat náhradu škody od tohoto zvýhodněného škůdce v případě, že pohledávka na náhradu škody je od ostatních škůdců nedobytná. Je tedy třeba upravit speciální promlčecí lhůty pro situace se zvýhodněným škůdcem, aby se případně mohly uplatnit pravidla zajišťující možnost úplné kompenzace [viz § 6 odst. 1 věta za středníkem návrhu, § 7 odst. 2 písm. c) návrhu a § 8 odst. 1 věta druhá návrhu]. Platí totiž, že

od zvýhodněného porušitele lze škodu vymáhat až tehdy, kdy ji nelze získat od ostatních porušitelů. Tento okamžik však poškozený neovlivní.

K ustanovení § 10

Ustanovení je transpozicí čl. 5 směrnice. Primárním smyslem je umožnit tomu, kdo se domnívá, že byl poškozen omezováním hospodářské soutěže (o němž buď ví, že nastalo, nebo se tak domnívá), žádat o zpřístupnění důkazních prostředků, které mu následně mohou umožnit řádný výkon jeho práva na náhradu škody.

Jde o řešení, které vychází z poznání, že osoby poškozené omezováním hospodářské soutěže jsou často v důkazní nouzi, resp. nesou důsledky svého informačního deficitu. Tato nerovnost je v intencích omezování hospodářské soutěže značná, jelikož porušitelé jsou často mnohem silnější stranou než poškození. V zájmu zachování rovnosti zbraní a s ohledem na požadavky směrnice se proto navrhuje umožnit přístup k důkazním prostředkům, jež mohou prokázat (či případně i vyvrátit) nárok na náhradu škody.

Zavádí se tedy zvláštní procesní postup (za subsidiární aplikace občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních – srov. § 34 návrhu zákona), který se sice v některých ohledech podobá zajišťovacímu řízení známému z obecné úpravy civilního procesu (§ 74 a násl. o. s. ř.), jeho účelem je však spíše reálně umožnit poškozenému případné soudní uplatnění nároku na náhradu škody v oblasti hospodářské soutěže. Jeho účelem je tedy umožnit poškozenému, aby se seznámil s takovými skutkovými okolnostmi (informacemi o nich), které mu dají reálnou možnost usilovat o náhradu škody. Jde o samostatný typ řízení, které může a nemusí předcházet řízení o věci samé, tj. řízení o náhradě škody. V řízení o zpřístupnění důkazního prostředku se rozhoduje usnesením; opravné prostředky jsou přípustné za podmínek předepsaných občanským soudním řádem. Řízení o zpřístupnění důkazů může mít dvě fáze. V první fázi se rozhoduje o návrhu na zpřístupnění důkazního prostředku. Následně je řízení vedeno v případné druhé fázi, v rámci které jsou ukládány pořádkové pokuty, pokud nejsou splněny povinnosti uložené v první fázi řízení.

Zpřístupnění důkazů lze přitom nařídit jen tehdy, pokud návrhovatel (potenciální poškozený) dostatečně osvědčí dostupné skutečnosti, ze kterých vyplývá v dostatečné míře nárok návrhatele na náhradu škody ve smyslu čl. 5 odst. 1 směrnice. Návrh zákona tak používá pojmu dostupné skutečnosti ve smyslu směrnice.

Ustanovení § 10 návrhu upravuje návrh podaný před zahájením řízení ve věci samé (ve věci náhrady škody vzniklé omezováním hospodářské soutěže). Podle § 18 návrhu zákona lze

nicméně podat návrh podle § 10 odst. 1 návrhu také po zahájení řízení ve věci samé, tedy po zahájení řízení ve věci náhrady škody způsobené omezováním hospodářské soutěže.

Dokumenty se dle legislativní zkratky zavedené v odstavci 1 navrhovaného ustanovení myslí důkazní prostředky ve smyslu § 125 občanského soudního řádu, o jejichž zpřístupnění navrhovatel žádá. Takovým důkazním prostředkem může být jakýkoliv prostředek, kterým lze zjistit stav věci. Jde tedy písemnosti (listinné i elektronické) i o jiné důkazní prostředky.

Poškozený vzhledem ke svému informačnímu deficitu nemusí být s to popsat požadované důkazní prostředky individuálně, ale pouze druhově. Proto směrnice v čl. 5 odst. 2 používá pojem „relevantní kategorie důkazů“, přičemž v návrhu zákona je tento požadavek promítnut použitím obratu, který navrhovateli umožňuje popsat požadované důkazní prostředky i souborně, takže bude popisovat soubor (skupinu, druh) důkazních prostředků. Navrhovatel tak důkazní prostředky může vymezit i jejich společnými charakteristikami (jako jsou např. povaha, předmět, obsah dokumentů a doba, respektive časový úsek, kdy byly vydány – srov. recitál 16 směrnice).

Odstavec 3 je ustanovením o příslušnosti. Příslušným k řízení o zpřístupnění dokumentů je soud, který je příslušný k řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže. Je přitom užito jednoho z možných obrátů, kterými se v českém právním řádu vyjadřuje příslušnost soudu.

Odstavec 4 vymezuje okruh účastníků řízení o návrhu dle odstavce 1. Účastníky řízení jsou navrhovatel a ti, kteří jsou navrhovatelem označeni jako osoby, kterým má být uložena povinnost podle odstavce 1. Navrhovatelem podle § 18 návrhu zákona nemusí být jen žalobce v řízení ve věci samé (údajný poškozený), po zahájení řízení ve věci samé může být navrhovatelem též žalovaný v řízení ve věci samé (údajný škůdce).

Odstavec 5 je navázáním na pravidlo uvedené v § 16 návrhu, které se týká ochrany některých dokumentů (viz též čl. 6 odst. 11 směrnice). Aby totiž mohl orgán ochrany hospodářské soutěže využít svého práva se vyjádřit k požadovaným dokumentům, musí se o řízení o zpřístupnění důkazního prostředku dozvědět.

Návrh na zpřístupnění dokumentů je přitom možné podat také před zahájením řízení o náhradě škody a nikoliv jen po zahájení řízení. Osoba poškozená kartelem tak není nucena podávat žalobu v situaci, kdy nemůže vědět, zda by byla její žaloba shledána důvodnou i po zpřístupnění dokumentů – tuto žalobu by pak musela zřejmě vzít zpět.

Uvedené řešení nadto usnadňuje smírné vyrovnaní před zahájením řízení o náhradě škody.

Dále je třeba poukázat na okolnost, že v českém právním řádu je již obsažena právní úprava, která umožňuje zpřístupnění důkazních prostředků před zahájením řízení –

srov. § 78b a násl. občanského soudního řádu. Podmínky pro úspěšnost návrhu na zpřístupnění důkazních prostředků jsou přitom stejné bez ohledu na to, zda byl návrh podán po zahájení řízení o náhradě škody nebo před jeho zahájením. V tomto ohledu se proto dvojnásobný standard nezavádí. Směrnice v čl. 5 odst. 8 nadto počítá i se širším zpřístupňováním – nikoliv jen se zpřístupňováním v rámci řízení o náhradě škody.

K ustanovení § 11

Ustanovení upravuje obsahové náležitosti návrhu na zpřístupnění dle § 10 odst. 1 návrhu zákona. Jde o náležitosti, které musí návrh obsahovat vedle náležitostí podle § 10 odst. 1 návrhu zákona.

Ustanovení je dále transpozicí požadavku dle čl. 5 odst. 2 směrnice, aby důkazní prostředky byly navrhovatelem vymezeny co možná nejpřesněji. Jde o další z pojistek, jak v maximální možné míře omezit nespecifické, resp. příliš široce zaměřené shromažďování informací (tzv. lovení údajů – srov. k tomu i recitál 23 směrnice).

K ustanovení § 12 a 13

Ustanovení upravují jistotu. Povinnost složit jistotu má být ukládána vždy.

Jestliže by složená jistota zjevně nepostačovala k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené zpřístupněním důkazního prostředku, vyzve předseda senátu ke složení doplatku jistoty. Výše doplatku není vymezena konkrétní částkou, aby byla předsedovi senátu dána možnost diskrece. Při rozhodování o výši doplatku zohlední předseda senátu vedle okolností případu také to, že nesmí dojít k nepřiměřenému ztížení výkonu práva na přístup k důkazním prostředkům, a tím k nepřiměřenému ztížení výkonu práva na náhradu škody.

Navrhovaná úprava je z formálního hlediska obdobou § 75b občanského soudního řádu, resp. § 78d občanského soudního řádu. Právní úprava jistoty se zavádí z toho důvodu, aby bylo omezeno riziko zneužívání návrhu dle § 10 odst. 1, resp. aby byla zajištěna účinná možnost domoci se náhrady škody případně způsobené vydáním rozhodnutí, kterým bylo návrhu dle § 10 odst. 1 vyhověno. Jde tak o jednu z pojistek proti tzv. lovení údajů (srov. recitál 20 směrnice).

K ustanovení § 14

Jde o transpozici čl. 5 směrnice. Jestliže návrh dle § 10 odst. 1 návrhu zákona nebyl odmítnut, je rozhodováno o tom, zda bude návrhu vyhověno (a v jakém rozsahu), resp. zda bude (a v jakém rozsahu) zamítnut.

Předseda senátu zároveň určí rozsah zpřístupnění dokumentů. Dokumenty mají být zpřístupněny jen v rozsahu potřebném pro zjištění rozhodujících skutečností a důkazů v řízení o věci samé (řízení o náhradě škody).

Dále je třeba zohlednit, zda nedojde k nepřiměřenému zásahu do práv a oprávněných zájmů škůdce, poškozeného a případných dotčených třetích osob, a to zejména z hlediska ochrany obchodního tajemství – srov. k tomu zejména odstavec 2 písm. b). Je přitom ovšem třeba dbát zásady, že i důkazní prostředky obsahující takové informace mají být zpřístupňovány, přičemž je nutno zvážit otázku rozsahu zpřístupnění (srov. k tomu § 17 návrhu zákona), jak vyžaduje čl. 5 odst. 3 a 4 směrnice, jakož i recitál 18 směrnice. Pojem nepřiměřeného zásahu do práv a oprávněných zájmů přitom soud nesmí vyložit tak, že jde o zájem škůdce vyhnout se žalobám o náhradu škody (srov. čl. 5 odst. 5 směrnice); kdyby soud takto postupoval, popřel by smysl institutu zpřístupnění důkazních prostředků spočívající v tom umožnit poškozenému vymáhat náhradu škody.

Podle odst. 2 musí být umožněno tomu, komu má být uložena povinnost zpřístupnit dokumenty, možnost vyjádřit se k návrhu dle § 10 odst. 1 návrhu zákona; jde o transpozici čl. 5 odst. 7 směrnice. Soud tak má mj. možnost lépe zhodnotit důvodnost návrhu dle § 10 odst. 1 a má možnost předejít nepřiměřenému zásahu do sféry osob, proti kterým návrh dle § 10 odst. 1 směřuje. V českém znění směrnice je přitom uvedeno, že má být taková osoba vyslechnuta. Z jiných jazykových verzí však plyne, že jde o právo být slyšen.

Dále je transponován čl. 5 odst. 6 směrnice, který vyžaduje, aby soudy při nařizování zpřístupnění důkazních prostředků plně respektovaly profesní povinnosti mlčenlivosti stanovené unijním nebo vnitrostátním právem členských států EU.

K ustanovení § 15

Ustanovení je transpozicí čl. 6 odst. 6 směrnice, podle kterého nelze zpřístupnit prohlášení v rámci programu shovívavosti ve smyslu čl. 2 odst. 16 směrnice a návrhy na narovnání ve smyslu čl. 2 odst. 18 směrnice. Uvedené dokumenty nelze zpřístupnit, neboť se vztahují k programům shovívavosti (leniency) a k řízení o narovnání, které přispívají k ochraně hospodářské soutěže. V rámci těchto programů činí soutěžitelé mj. sebeusvědčující prohlášení, která jsou však činěna jen vůči orgánu ochrany hospodářské soutěže.

Povinnost předložit důkazní prostředek by neměla nepatříčně zasahovat do probíhajícího šetření orgánu ochrany hospodářské soutěže, jež se týká porušení unijních nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži.

Programy shovívavosti a řízení o narovnání jsou důležitými nástroji při veřejnoprávním prosazování právních předpisů o hospodářské soutěži, neboť přispívají k odhalení a účinnému stíhání nejzávažnějších případů porušení právních předpisů o hospodářské soutěži a k ukládání sankcí za tato porušení. Žádosti o účast v programu shovívavosti jsou důležitým nástrojem odhalování nejzávažnějších případů porušení právních předpisů o hospodářské soutěži, přičemž vzhledem k okolnosti, že žaloby o náhradu škody v těchto případech mnohdy následují po šetření orgánů ochrany hospodářské soutěže, jsou programy shovívavosti důležité také pro účinnost žalob o odškodnění v případech zakázaných dohod.

Pokud by byla zpřístupňována sebeusvědčující prohlášení, jako jsou prohlášení v rámci programu shovívavosti a návrhy na narovnání, jež se činí výhradně za účelem spolupráce s orgány ochrany pro hospodářskou soutěž, mohly by se soutěžitelé v takové situaci zdráhat spolupráci v rámci programů shovívavosti a řízení o narovnání poskytnout.

Navrhovateli se však dle odstavce 1 umožňuje, aby požadoval ověření, že důkazní prostředky skutečně obsahují informace, které nemohou být zpřístupněny; jde o transpozici čl. 6 odst. 7 směrnice. O návrhu rozhoduje soud usnesením, proti kterému není opravný prostředek přípustný. Jestliže žádost navrhovatele nebude úspěšná, může tuto okolnost navrhovatel napadnout až odvoláním proti rozhodnutí o zpřístupnění důkazního prostředku. Navrhovatel může požadovat takové ověření bez výzvy nebo na základě výzvy soudu.

Soud přitom vyzve k podání žádosti v situaci, kdy bude mít za to, že požadované důkazní prostředky mohou obsahovat informace, které nemají být zpřístupněny. Pokud k takovému úsudku soud dospěje, vyzve navrhovatele k podání žádosti o ověření a je-li žádost podána, ověření provede. Jde o úpravu, která má chránit navrhovatele před případným nepříznivým rozhodnutím soudu, tedy rozhodnutím, kterým soud (částečně) zamítne návrh na zpřístupnění z důvodu ochrany důvěrných informací dle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) návrhu. Pokud by navrhovatel vyzýván nebyl a o skutečnosti, že důkazní prostředky mohou obsahovat důvěrné informace dle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) návrhu, by se nedozvěděl jinak, mohl by se proti nezpřístupnění bránit již jen odvoláním.

Odstavec 3 dále reflektuje nutnost ochrany vymezených dokumentů i v případě jejich ověření dle odstavce 1. Cílem úpravy je, aby se strany řízení nemohly ke chráněným dokumentům dostat ani prostřednictvím svého práva nahlížet do spisu. O ověření se proto sepisuje protokol. Ověření se také provádí mimo jednání a bez přítomnosti účastníků. Čtvrtá věta třetího odstavce je transpozicí čl. 6 odst. 7 věty druhé směrnice, přičemž jejím smyslem je opět ochrana daných dokumentů.

Pokud jde o informace dle § 2 odst. 2 písm. c) návrhu zákona (srov. k tomu čl. 6 odst. 5 směrnice), důkazní prostředky obsahující takové informace lze až po ukončení příslušného šetření, resp. správního řízení, orgánu ochrany hospodářské soutěže. Tato úprava má zajistit, že nedojde k nepatřičnému zasahování do probíhajícího šetření nebo řízení orgánu ochrany hospodářské soutěže; jde tedy o ochranu veřejnoprávního prosazování ochrany hospodářské soutěže.

Transpozicí čl. 6 odst. 10 směrnice je pravidlo, podle kterého lze důkazní prostředky obsažené ve spise orgánu ochrany hospodářské soutěže pouze tehdy, pokud takové důkazní prostředky nelze získat jinak.

K ustanovení § 16

Jde o transpozici čl. 6 odst. 4 směrnice. V tomto ustanovení jsou uvedeny některé podmínky zpřístupnění specifických důkazních prostředků, tj. těch dokumentů, které jsou také obsaženy ve spise orgánu ochrany hospodářské soutěže. Obratem „dokumenty, které jsou také obsaženy ve spise“ se rozumí, že dokumenty jsou ve spise a zároveň mimo něj, typicky ve formě kopie dokumentu, kterou má některý ze soutěžitelů nebo i třetí osoba. Postup podle § 16 návrhu je třeba aplikovat i na ty dokumenty, které nejsou ve spise, ale ve spise existuje jejich kopie.

Podmínky dle čl. 6 odst. 4 písm. a) jsou v návrhu zákona vyjádřeny v odstavci 2, podmínky dle čl. 6 odst. 4 písm. b) jsou obsaženy v § 10 návrhu zákona a podmínky uvedené v čl. 6 odst. 4 písm. c) jsou obsaženy v textu § 16 odst. 1.

Pokud se v § 16 odst. 3 a 4 odkazuje na podmínky podle odstavce 1 a 2, je tím vyjádřeno, že je třeba při rozhodování o zpřístupnění dokumentů dle § 16 odst. 3 a 4 zohlednit také požadavek na účinném veřejnoprávním prosazování právních předpisů o hospodářské soutěži.

Je přitom třeba zdůraznit, že podmínky podle § 16 odst. 1 a 2 jsou dodatečnými kritérii při zkoumání přiměřenosti rozsahu zpřístupnění v rámci řízení o návrhu dle § 10 odst. 1 návrhu, a to výhradě ve vztahu k důkazním prostředkům obsaženým také ve spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže.

Podle odstavce 5 má původce dokumentu právo vyjádřit se k přiměřenosti návrhu na zpřístupnění. Jde o transpozici čl. 6 odst. 7 věta druhá, přičemž jde o právo být slyšen, nikoliv o právo být vyslechnut ve smyslu českého vnitrostátního práva.

K ustanovení § 17

Navrhované ustanovení je transpozicí čl. 5 odst. 3 písm. c) a odst. 4 směrnice. Jde tedy o ustanovení, které má chránit určité informace, zejména obchodní tajemství (nejde tak o ochranu informací dle § 2 odst. 2 návrhu zákona, ale o ochranu dalších informací).

Důležitým zájmem povinného nebo třetích osob ve smyslu § 17 návrhu je tedy zájem na ochraně zejména obchodního tajemství. Opatření chránící takové informace ale nesmějí bránit uplatnění práva na náhradu škody. Soud tak bude vždy zvažovat, zda vůbec a v jakém rozsahu ochranu předmětným dokumentům poskytne.

V ustanovení se dále výslovně zavádí dva mechanismy, které k ochraně (typicky) obchodního tajemství mohou sloužit. Prvním instrumentem je možnost stanovení jen omezeného okruhu osob, které mohou mít k takovým informacím přístup. Jde o úpravu tzv. confidentiality ring. Důkazní prostředky budou zpřístupněny pouze osobám, které určí navrhovatel a svým rozhodnutím schválí soud. Soud při rozhodování o okruhu osob, kterým budou důkazní prostředky zpřístupněny, musí zvážit, zda navrhované osoby mají být osobami, které budou mít k důkazním prostředkům přístup, a to jednak z hlediska ochrany důležitého zájmu povinného a třetích na ochraně důkazních prostředků (viz výše) a jednak z hlediska ochrany práva na náhradu škody způsobené omezováním hospodářské soutěže. Půjde přitom o osoby, které jsou na straně navrhovatele – nejde o nestranné subjekty.

Druhý instrument ochrany spočívá v tom, že má soud pravomoc určit vhodnou nestrannou osobu (např. nestranného specialistu v určitém oboru), aby důkazní prostředky zpracovala do podoby, která umožní výkon práva na náhradu škody a zároveň bude chráněno obchodní tajemství, resp. jiné obdobné tajemství. Těchto osob může být více, což je vhodné opatření zejména při velkém rozsahu dokumentů a také tehdy, když bude pro vypracování výpisu třeba znalostí z více oborů apod. V tomto případě jde přitom o osoby, které mají být neutrální, resp. nemají mít žádný vztah k navrhovateli ani k jiným dotčeným osobám. Může jít též o cizince. Povinnost zpřístupnit dokumenty je v takovém případě splněna zpřístupněním výpisu z nich a naopak – není-li zpřístupněn výpis z dokumentů, nebyla povinnost zpřístupnit dokumenty splněna. Z hlediska návrhu zákona se tedy na zpřístupnění výpisu z dokumentů hledí stejně jako na zpřístupnění dokumentů, ze kterých byl výpis vyhotoven, a to zejména pokud jde o sankce dle § 19 a násl. zákona, jakož i pokud jde o další sankce. Výpis přitom může být samozřejmě obsažen na samostatné listině nebo jiném nosiči.

Se svým určením musí určované osoby souhlasit.

Konečně se také ponechává možnost, aby soud zvolil jiné vhodné opatření k ochraně předmětných důležitých zájmů. Vhodným opatřením může být úplné překrytí (začernění) určitých částí důkazních prostředků, aby je nebylo možné přečíst, nebo částečné

znepřístupnění jiným způsobem vylučujícím možnost zjištění obsahu znepřístupňovaných částí dokumentů.

V rozhodnutí bude soud dále schvalovat odměnu pro vhodné nestranné osoby, resp. podmínky odměňování této osoby. Tato odměna v sobě zahrnuje i náklady účelně vynaložené vhodnou nestrannou osobou. Výše odměny, resp. podmínky odměňování, jsou v zásadě věcí dohody mezi navrhovatelem a určenou osobou, soud nicméně musí tyto podmínky schválit. Obdobně se postupuje ohledně nákladů spojených s jinými vhodnými opatřeními. Takto zaplacené částky mohou být následně uplatněny v řízení o náhradě škody jako náklad spojený s uplatněním pohledávky na náhradu škody nebo jako náklad řízení.

Soud bude vždy vážit, který nástroj či opatření je v dané situaci vhodné a v jaké míře bude uplatněno. Lze očekávat, že s určitými návrhy přijdou i samy strany sporu. Lze též podotknout, že vymezené nástroje (režimy zpřístupnění) lze nařídit jak jednotlivě, tak společně nebo je lze vhodně přizpůsobovat kontextu konkrétního případu.

K ustanovení § 18

Odstavec 1 a odstavec 2 písm. a) jsou transpozicí čl. 5 odst. 1 směrnice (včetně věty poslední tohoto ustanovení směrnice). Jde tedy o pravidlo, podle kterého lze návrh na uložení povinnosti zpřístupnit důkazní prostředek nebo povinnosti sdělit, kde důkazní prostředek je, i po zahájení řízení o náhradě škody.

Odstavec 1 upravuje oprávnění údajného poškozeného, a to po zahájení řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže.

Odstavec 2 upravuje oprávnění údajného škůdce domáhat se též zpřístupnění důkazních prostředků nebo sdělení, kde se nacházejí, a to jednak v rámci řízení o zpřístupnění důkazních prostředků zahájeném na návrh údajného poškozeného před zahájením řízení o věci samé, jednak po zahájení řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže. Taková povinnost může být uložena tehdy, pokud je to třeba k tomu, aby údajný škůdce mohl mít reálně úspěch ve věci. Není přitom rozhodné, zda bude úspěch ve věci založen na argumentech meritorního rázu nebo rázu procesního.

V §18 návrh zákona používá obratu o dostupných skutečnostech ve stejném významu, jako tomu je v § 10 a 11 návrhu zákona. Jde tedy o dostupné skutečnosti ve smyslu směrnice (čl. 5 odst. 1). Respektuje se tedy, že osoba, která podává návrh na zpřístupnění dokumentů, je v informačním deficitu, v důsledku kterého nemůže tvrdit a osvědčit veškeré rozhodné skutečnosti.

K ustanovení § 19

Ustanovení § 19 a násl. upravuje druhou fázi řízení o zpřístupnění dokumentů. Jde o fázi, která navazuje na rozhodnutí o návrhu na zpřístupnění dokumentů dle § 10 odst. 1 vydané v rámci první fáze řízení o zpřístupnění dokumentů (pokud však návrhu na zpřístupnění dle § 10 odst. 1 návrhu zákona ani zčásti vyhověno nebude, druhá fáze řízení o zpřístupnění se konat nebude).

Ustanovení návrhu zákona upravující pokuty jsou transpozicí čl. 8 směrnice. Sankce musí být dle směrnice dostatečně odrazující, a to i v případě velmi vysokých škod. Sankce tedy mají primárně – tím, že jsou stanoveny zákonem – za cíl působit preventivně a odradit dotčené osoby od sankcionovaného jednání. Sankce mají zajistit, že právo na náhradu škody způsobené omezováním hospodářské soutěže bude efektivně vymahatelné, zároveň však mají sloužit též k omezení rizika zneužití práva na přístup k důkazním prostředkům.

Pokutovaný delikt může mít charakter deliktu trvajícího, tzn. takového deliktu, který může být páčán i tak, že bude udržován protiprávní stav vyvolaný protiprávním jednáním.

Pro účely pokutování se hledí na trvalý nesplnění pokutované povinnosti jako na samostatný delikt. Pokud tedy soud ve svém rozhodnutí, kterým ukládá pokutu, uvede též časový úsek, za který je pokuta ukládána. Za protiprávní jednání trvalý za daný časový úsek je ukládána pokuta, přičemž za stejný časový úsek nelze dle zásady *ne bis in idem* pokutu uložit znovu. Odlišnost skutku je přitom v tomto případě dána právě odlišným časovým obdobím.

Ustanovení odstavce 1 vyjadřuje (srov. k tomu také § 100 odst. 1 věta první o. s. ř.) pravidlo, podle kterého předseda senátu postupuje i bez dalších návrhů tak, aby vynutil splnění povinností dle rozhodnutí o zpřístupnění dokumentů, resp. aby byla potrestána porušení těchto povinností. K tomuto postupu využívá předseda senátu všech právních prostředků, které mu český právní řád dává vč. § 128 občanského soudního řádu, postupuje přitom přiměřeně podle občanského soudního řádu a není-li to možné přiměřeně podle zákona o zvláštních řízeních soudních.

Odstavec 2 vymezuje účastenství v řízení o zpřístupnění, a to pro druhou fázi tohoto řízení. Důvodem odlišné úpravy účastenství pro druhou fázi řízení o zpřístupnění je okolnost, že v druhé fázi řízení bude rozhodováno také o dalších subjektech, které jsou součástí téhož soutěžitele jako porušitel pokutované povinnosti, resp. bude rozhodováno o uložení pokuty případným jiným třetím osobám (např. povinnost zpřístupnit dokument bude uložena určité právnické osobě, ale tento dokument bude zničen třetí osobou, jejíž jednání nebude možné

přičítat uvedené právnické osobě). Okruh účastníků řízení o zpřístupnění se tedy v jednotlivých fázích liší.

K ustanovení § 20

Navrhuje se umožnit předsedovi senátu uložení takových sankcí, jejichž účelem je zamezení zničení důkazních prostředků, jejich skrytí a nerespektování povinnosti důkazní prostředky zpřístupnit, potažmo potrestání takového jednání, jakož i zajištění splnění povinností dle soudního rozhodnutí o zpřístupnění dokumentů.

Pokud jde o pokutu vyměřovanou procentuálně, platí, že tato pokuta je vyměřována z čistého obratu porušitele povinnosti. Pokud je však porušitel součástí soutěžitele ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (*„Soutěžiteli podle tohoto zákona se rozumí fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právnickými osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli.“*), má být vyměřován z čistého obratu soutěžitele. Jde o úpravu, která má bránit ukládání sankcí ve výši, která je příliš nízká ve srovnání s ekonomickou silou soutěžitele.

Odstavec 3 předepisuje v demonstrativním výčtu kritéria, podle kterých má být postupováno při rozhodování o tom, zda má být pokuta uložena, resp. v jaké výši. Jde o ustanovení, která má umožnit zohlednění okolností konkrétního případu.

K ustanovení § 21

Dále se navrhuje stanovení sankcí, které se váží k porušení povinnosti mlčenlivosti dle § 17 návrhu zákona. Jedná se tak o další prvek ochrany informací, na jejichž ochraně je dán důležitý zájem povinného, třetí osoby nebo veřejný zájem [jde přitom typicky o obchodní tajemství, nejde o důvěrné informace ve smyslu § 2 odst. 2 návrhu zákona]. Ustanovení též upravuje otázky související s porušením povinnosti sankcionované pokutou.

K ustanovení § 22

Odstavec 1 stanoví lhůty, do kdy lze pokuty uložit. Okamžikem uložení pokuty je okamžik právní moci rozhodnutí o uložení pokuty. Úkony směřujícími k rozhodnutí o pokutě jsou např. výzva dle § 128 občanského soudního řádu, kterou bude soud zjišťovat, zda byly splněny povinnosti dle rozhodnutí, kterým bylo alespoň částečně vyhověno návrhu na zpřístupnění dokumentů. Okamžik, kdy došlo k protiprávnímu jednání, je u trvajících deliktů dán koncem časového období, za které je pokuta deliktu ukládána.

Odstavec 2 obsahuje standardní formulaci vyjádřené pravidlo, podle kterého je pokuta příjmem státního rozpočtu.

Dále se stanoví – v odstavci 3, že pokud je porušitel povinnosti součástí soutěžitele ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže, má být pokuta uložena nikoliv jen tomu, kdo povinnost porušil, ale také ostatním osobám, které jsou součástí soutěžitele. Jde o úpravu, která má bránit ukládání sankcí subjektům, které nejsou schopny z ekonomických důvodů sankci zaplatit, ale jsou přitom součástí soutěžitele, jehož ostatní součásti jsou dostatečně ekonomicky silné. Jde tedy o úpravu, která má posílit efektivitu sankcí.

K ustanovení § 23

Odstavec 1 upravuje postup soudu pro případ, že pokuta uložena nebude. V takovém případě řízení končí právní mocí rozhodnutí (usnesení) o zastavení řízení.

Ustanovení odstavce 2 umožňuje uložit pokutu opět – za další časové období, kdy nebyla povinnost splněna, resp. umožňuje již pokutu neuložit (pak řízení končí usnesením o zastavení řízení).

Podle odstavce 3 umožňuje znovu pokračovat v řízení o zpřístupnění, a to pokud dodatečně (tedy nad rámec skutečností, které byly soudu dosud známy) vyjdou najevo skutečnosti, které by mohly zakládat důvod k uložení pokuty. Je tak možné, aby soud tyto dodatečně zjištěné skutečnosti vyšetřil a případně uložil pokutu.

K ustanovení § 24

Navrhované ustanovení vylučuje obecná ustanovení o předběžné vykonatelnosti usnesení. Navrhuje se stanovit, že vykonatelnost je vázána na uplynutí lhůty k plnění. Délku lhůty k plnění přitom stanoví soud, a to zejména s ohledem na výši uložené pokuty.

K ustanovení § 25

V prvním stupni budou k řízení o náhradě škody věcně příslušné krajské soudy; přičemž soudem odvolacím je Vrchní soud v Olomouci nebo Vrchní soud v Praze. Místní příslušnost krajského soudu je dána podle pravidel v občanském soudním řádu.

Příslušnost soudu k řízení o návrhu na uložení povinnosti zpřístupnit důkazní prostředek nebo povinnosti sdělit, kde je důkazní prostředek, ve smyslu § 10 odst. 1, je stanovena v § 11 odst. 1 návrhu zákona; jde o soud, který by byl příslušný k řízení o náhradě škody.

Stejná pravidla určování příslušnosti se uplatní ohledně řízení o regresních nárocích solidárně zavázaných spolušůdců (srov. § 27 návrhu zákona).

K ustanovení § 26

Jde o transpozici čl. 18 odst. 2 směrnice. Jelikož směrnice požaduje, aby soud, u něž byla podána žaloba na náhradu škody, mohl řízení přerušit i na dva roky v případě, že se strany řízení podílejí na smírném řešení sporu [tj. vedou jednání, které má vést k tzv. smírnému vyrovnání dle definice § 2 odst. 1 písm. g) návrhu], je třeba stanovit speciální procesní pravidlo. Občanský soudní řád totiž umožňuje přerušit řízení maximálně na rok (viz § 111 odst. 3 občanského soudního řádu). Směrnice dobu dvou let stanovuje s ohledem na specifickou oblast soutěžního práva a praxi často složitých mimosoudních jednání, které mohou trvat i déle než jeden rok. Cílem je poskytnout stranám dostatečnou možnost spor vyřešit mimosoudně.

K ustanovení § 27

Jde o transpozici čl. 9 směrnice, a to úpravu závaznosti rozhodnutí o spáchání správního deliktu a o tom, kdo jej spáchal, pro civilní soudní řízení o náhradě škody. Závaznost rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je obdobou § 135 odst. 2 občanského soudního řádu; do návrhu zákona se toto ustanovení navrhuje zařadit z důvodů vyloučení případných pochybností o závaznosti rozhodnutí.

Pokud jde o rozhodnutí Evropské komise, jejich závaznost sice plyne z unijního práva (z rozsudku ESD C-344/98 Masterfoods, [2000] ECR I-11369, kodifikovaného v čl. 16 odst. 1 nařízení 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy), nicméně z důvodu právní jistoty se navrhuje zařadit i výslovné pravidlo.

Ohledně rozhodnutí jiných orgánů ochrany hospodářské soutěže se navrhuje zavedení vyvratitelné právní domněnky, aby bylo vyhověno požadavku čl. 9 odst. 2 směrnice, který vyžaduje, aby takováto rozhodnutí byla alespoň důkazem *prima facie*. Zavedení vyvratitelné právní domněnky tento požadavek spolehlivě splňuje.

Navrhované ustanovení přitom terminologickým rozlišováním Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Evropské komise a orgánů ochrany hospodářské soutěže jiných členských států respektuje, že návrh zákona orgánem ochrany hospodářské soutěže nemyslí jen Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, ale též národní soutěžní úřady v jiných členských státech a Evropská komise (srov. k tomu definice obsažené v čl. 2 odst. 7 a 8 směrnice).

K ustanovení § 28

Jestliže se jednání, které lze sankcionovat podle § 19, dopustí účastník řízení o náhradě škody, navrhuje se stanovit vyvratitelnou domněnku, podle které se má za prokázanou skutečnost, jejíž prokázání mělo být zajištěno předmětným důkazním prostředkem (srov. čl. 8 odst. 2 směrnice). Okolnost, zda byla též uložena pokuta, není rozhodná.

Vedle pokuty, povinnosti k náhradě nákladů řízení a povinnosti k náhradě škody se dále též navrhuje zavést fakultativně nepřípustnost důkazu v řízení o náhradě škody v případě důkazního prostředku, ohledně kterého byla povinnost mlčenlivosti porušena. Jde o sankci vztahující se k porušení povinnosti podle § 17 návrhu zákona (ochrana obchodního a obdobného tajemství).

K ustanovení § 29

Toto ustanovení provádí znění čl. 13 směrnice, který zavádí a výslovně kodifikuje specifický procesní institut námitky v podobě možnosti námitky žalovaného, že žalobce škodu navýšenou omezováním hospodářské soutěže dále přenesl na další subjekt v daném ekonomickém řetězci. Vychází se zde z ekonomických zkušeností, kdy takové praktiky mohou být běžnou obchodní praxí.

Z ekonomického pohledu může skutečná škoda vyplývat z rozdílu mezi cenami, které byly skutečně zaplacený, a cenami, které by byly jinak zaplacený v případě, že by k protiprávnímu jednání nedošlo. Pokud poškozený snížil svoji skutečnou škodu tak, že ji zcela nebo částečně přenesl na své vlastní odběratele, přenesená škoda pak již nepředstavuje škodu, za niž by strana, která ji přenesla, měla být odškodněna. Z toho důvodu by měl škůdce mít možnost použít argument přenesení skutečné škody na obranu svých tvrzení.

Vzhledem k okolnosti, že obrana žalovaného spočívá ve skutkovém tvrzení (o přenesení škody poškozeným na odběratele nebo dodavatele poškozeného) ve prospěch žalovaného, je žalovaný povinen toto své tvrzení dokázat.

K ustanovení § 30

V řízeních o náhradách škod způsobených omezováním hospodářské soutěže je na základě č. 14 odst. 2 směrnice zjednodušena pozice žalobce, který byl nepřímým odběratelem tím, že v případech, kdy žalobce alespoň doloží dané skutečnosti, má se za to, že na něj bylo zcela nebo z části přeneseno navýšení.

Odstavec 2 transponuje čl. 14 odst. 2 věta poslední směrnice. Z českého znění směrnice sice vyplývá požadavek na prokázání, nicméně z jiných jazykových verzí směrnice plyne, že se vyžaduje toliko osvědčení.

K ustanovení § 31

Odstavec 1 je transpozicí čl. 7 odst. 1 směrnice. Není tedy přípustný důkaz důkazními prostředky (dokumenty) dle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) návrhu zákona získanými výlučně nahlížením do spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže. Také tímto způsobem jsou chráněny dokumenty dle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b), a to z důvodů vyložených výše v části týkající se § 15 návrhu zákona.

Odstavec 2 je transpozicí čl. 7 odst. 2 směrnice. Není přípustný důkaz důkazními prostředky (dokumenty) dle § 2 odst. 2 písm. c) návrhu, a to do právní moci rozhodnutí orgánu ochrany hospodářské soutěže (čímž je transponován požadavek dle čl. 7 odst. 2, který se týká ukončení řízení přijetím rozhodnutí) nebo do ukončení šetření.

Odstavec 3 je transpozicí čl. 7 odst. 3 směrnice. Důkazní prostředky nespádající do kategorie dle odstavců 1 nebo 2 jsou přípustné jen pro osobu, která je získala nahlížením do spisu. V odstavci 3 se přitom obratem „právní nástupce“ postihují případy univerzální sukcese i singulární sukcese. Směrnice v tomto ohledu výslovně zmiňuje i „osobu, která získala nárok“. Do českého zákona se ovšem nenavrhuje tento obrat převzít, neboť to neodpovídá české právní terminologii.

Odstavec 4 umožňuje přerušení řízení po dobu, kdy nejsou příslušné důkazní prostředky použitelné, a to v zájmu šetření zásady materiální pravdy.

K ustanovení § 33

Ustanovení upravuje příslušnost pro řízení o regresních nárocích solidárně zavázaných spoluškůdců.

Dále se navrhuje vymezit závaznost rozhodnutí jiných orgánů (jiných v tom smyslu, že nejde o soud, který rozhoduje ve sporu o regresních nárocích) pro soudní řízení, přičemž se navrhuje, aby byla aplikována obecná právní úprava (pokud jde o řízení o regresních nárocích).

K ustanovení § 34

Odstavec 1 předepisuje přiměřenou aplikaci občanského soudního řádu a není-li to možné v druhé fázi řízení o zpřístupnění důkazního prostředku (např. z hlediska účastenství v druhé

fázi řízení o zpřístupnění důkazního prostředku, tedy ve fázi ukládání pořádkových pokut) zákona o zvláštních řízeních soudních. Jde o řešení inspirované ustanovením § 7 insolvenčního zákona.

Odstavec 2 se vztahuje na řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže a na řízení o regresních nárocích spoluškůdců. Jde o řízení, která mají být vedena jako sporná nalézací řízení ve smyslu občanského soudního řádu.

K ustanovení § 35

Navrhované ustanovení upravuje, jakým způsobem má být vymáhána povinnost zpřístupnit dokumenty nebo povinnost chránit bankovní a obdobné tajemství podle § 17 návrhu zákona. Nemá být možné nařídit výkon rozhodnutí nebo exekuci. Namísto výkonu rozhodnutí nebo exekuce lze ukládat pokuty podle § 19 nebo § 20 návrhu zákona. Uložená pokuta je příjmem státního rozpočtu.

Jejich účelem je přinutit toho, komu byla sankcionovaná povinnost uložena, aby povinnost splnil, resp. svého protiprávního jednání zanechal, jakož i potrestat nesplnění dané povinnosti a zajistit řádný průběh řízení o zpřístupnění dokumentů.

Pokud jde o jiné povinnosti (např. nárok na odměnu osob, které vyhotovily výpis z dokumentů dle § 17), ty být předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce mohou.

K ustanovení § 36

Do přechodného ustanovení se promítá požadavek čl. 22 odst. 2 směrnice, kdy nově přijatá procesní pravidla by neměla být použita na řízení o náhradě škody i řízení o regresních nárocích zahájená přede dnem 26. prosince 2014. Naopak na řízení zahájená pod dni 25 prosince 2014 (tedy zahájená nejdříve dne 26. prosince 2014) se tato pravidla použijí.

K části druhé

K ustanovení § 37

K bodu 1

Nově vložené termíny jsou pouze legislativně technickou úpravou stávajícího textu zákona, resp. pouze zpřesněním označení typů žádostí podle § 22ba zákona č. 143/2000 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. Jsou tak doplňovány typy žádostí v rámci programu shovívavosti v návaznosti na čl. 6 směrnice, navrhovaný zákon

a nově doplňované ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže o povinnosti orgánu ochrany hospodářské soutěže předkládat určité druhy důkazních prostředků ze svého spisu pro účely řízení o uplatňování práv z omezování hospodářské soutěže.

K bodu 2

Nově vložené ustanovení reflektuje čl. 6 směrnice. Jsou upraveny situace, kdy orgán ochrany hospodářské soutěže je vyzván soudem k předložení určitých důkazních prostředků pro potřeby civilního řízení.

Stanovuje se výjimka z obecné povinnosti předkládat s odkazem na specifický režim chráněných dokumentů, které jsou taxativně vymezeny. Kategorie jednotlivých důkazních prostředků jsou upraveny v návaznosti na výslovné požadavky čl. 6 směrnice.

Výslovně se označují konkrétní typy informací ze spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže jako důvěrné informace. Zavádí se zákonná povinnost mlčenlivosti ohledně vyjmenovaných důkazních prostředků. Tato zákonem stanovená povinnost mlčenlivosti musí být šetřena v rámci provádění dokazování v civilním řízení.

Obdobně je upravena situace, kdy důkazní prostředky, které by jinak byly chráněny a nepředkládaly se soudu, mohou za specifického režimu být poskytnuty soudu k nahlédnutí čistě pro účely ověření soudem, zda splňují náležitosti, na základě kterých mají být takto chráněny, jak požaduje čl. 6 odst. 7 směrnice.

K části třetí

K ustanovení § 38

Účinnost má zákon nabýt prvním dnem kalendářního měsíce, který následuje po jeho vyhlášení.

V Praze dne 23. listopadu 2016

předseda vlády

Mgr. Bohuslav Sobotka v.r.

předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Ing. Petr Rafaj v.r.

ministr spravedlnosti

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D. v.r.